

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Kansainvälisen vapaaehtoistyön
KaVa-verkoston vapaaehtoistyöohjelmien
erityisarvo vapaaehtoisten ammatilliselle
kasvulle ja verrattuna muihin kansainvälisiin
kokemuksiin**

Hilla Vuorinen & Marjo Yli-Koski

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 11 / 2015

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Hilla Vuorinen & Marjo Yli-Koski	Sivumäärä 39 ja 4 liitesivua
Työn nimi Kansainvälisen vapaaehtoistyön KaVa-verkoston vapaaehtoistyöohjelmien erityisarvo vapaaehtoisten ammatilliselle kasvulle ja verrattuna muihin kansainvälisiin kokemuksiin	
Ohjaava(t) opettaja(t) Tiina Valkendorff	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja KaVa-verkosto	
Tiivistelmä <p>Työn tilaajana oli Kansainvälisen Vapaaehtoistyön verkosto (KaVa-verkosto). KaVa-verkoston jäsenet ovat jo pitkään vapaaehtoisia maailmalle lähettäneitä aatteellisia toimijoita. KaVa-verkoston jäsenet ovat Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen (Kegan) Etelän vapaaehtoisohjelma Etvo, Kansainvälinen vapaaehtoistyö KVT, Allianssin nuorisovaihto ja Maailmanvaihto ry - ICYE Finland.</p> <p>Opinnäytetyössä tutkittiin, millaista erityisarvoa kansainvälisellä vapaaehtoistyöllä on verrattuna muihin kansainvälisiin kokemuksiin ja ammatilliselle kasvulle. Opinnäytetyön tavoite oli sitä kautta nostaa kansainvälisen vapaaehtoistyön arvostusta ja tunnettuutta sekä auttaa vapaaehtoisia tuomaan kansainvälisessä vapaaehtoistyössä hankittua osaamistaan paremmin esille työnhaussa muuttuvassa työelämässä.</p> <p>Opinnäytetyössä käytettyjä menetelmiä olivat ryhmähaastattelu ja työpajassa käytetyt 8x8-menetelmä ja me-we-us-menetelmä. Tutkimushenkilöt olivat KaVa-verkoston jäsenten kautta vapaaehtoistyöohjelmaan osallistuneita henkilöitä, jotka olivat olleet vapaaehtoisina kehitysmaissa kolmesta kuuteen vuotta sitten.</p> <p>Opinnäytetyön tulosten mukaan kansainvälisellä vapaaehtoistyökokemuksella on erityisarvoa sekä vapaaehtoisen ammatilliselle kasvulle että muuhun kansainväliseen kokemukseen, esimerkiksi vaihto-opiskeluun tai ulkomailla työskentelyyn, verrattuna.</p> <p>Työn produktina toimitettiin Internetissä luettavissa oleva opas. Opinnäytetyön tilaaja voi hyödyntää opasta vapaaehtoisohjelmien lähtö- ja paluukoulutuksissaan sekä tiedotuksessaan. Opinnäytetyöstä ja oppaasta voi olla hyötyä myös muille vastaaville järjestöille.</p>	
Asiasanat Kansainvälinen vapaaehtoistyö, kansainvälinen osaaaja, ammatillinen kasvu, KaVa-verkosto, työelämä, erityisarvo, laadullinen tutkimus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Hilla Vuorinen & Marjo Yli-Koski	Number of Pages 39 and 4
Title The special value that the voluntary work programmes of KaVa-verkosto holds for the volunteers professional growth and compared to other international experiences	
Supervisor(s) Tiina Valkendorff	
Subscriber and/or Mentor KaVa-verkosto	
Abstract <p>The subscriber of our thesis was KaVa-Verkosto. The members of KaVa-verkosto are non-profit actors that have been sending volunteers around the world for years. The members of the network are Finnish Volunteer Programme Etvo, KVT the Finnish Branch of Service Civil International, Allianssi Youth Exchanges and Maailmanvaihto – ICYE Finland.</p> <p>In our thesis, we studied what kind of special value international voluntary work holds when compared to other international experiences and for professional growth. The objective of the study was to raise the appreciation and awareness of international volunteer work. In addition, help the volunteers to bring the expertise they gained during the international voluntary work experience more visible when searching for a job in fluid working life.</p> <p>The research methods used in our thesis were a group interview and a workshop in which the methods were called 8x8 and me-we-us. Subjects of the study had been doing voluntary work in developing countries three to six years ago via the members of KaVa-verkosto.</p> <p>According to the results of our thesis, international voluntary work holds special value for the volunteers' professional growth and when compared to other international experiences such as exchange studies and working abroad.</p> <p>The results of our thesis were edited to a guide that can be browsed on the Internet. The subscriber of our thesis can utilize the guide when training the volunteers before and after their participation in the voluntary work programme. The guide can also be utilized in public relations. The thesis and the guide can also be useful for like-minded organizations.</p>	
Keywords International Voluntary Work, International Expert, Professional Growth, KaVa-verkosto, Working Life, Special Value, Qualitative Study	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	6
2.1 Aiheen ajankohtaisuus	6
2.2 Tilaaajan esittely	7
2.3 Tietoperusta ja keskeisten käsitteiden määrittely	9
3 OPINNÄYTETYÖN VAIHEET	12
3.1 Työpajapäivän suunnittelu	13
3.2 Työpajapäivän toteutus	14
3.3 Produkti	16
4 AINEISTOSTA JA ANALYYSISTÄ	17
4.1 Haastattelun sisällönanalyysi	18
5 KAVA-VERKOSTON VAPAAEHTOISTYÖOHJELMIEN ERITYISARVO	19
5.1 Vapaaehtoisen ammatilliselle kasvulle	19
5.1.1 Kansainvälinen vapaaehtoinen ratkoo ongelmia ja sietää stressiä	21
5.1.2 Kansainvälinen vapaaehtoinen on kulttuuritulkki	22
5.2 Verrattuna muihin kansainvälisiin kokemuksiin	24
5.2.1 Kansainvälinen vapaaehtoinen on globaalikasvattaja	26
5.2.2 Kansainvälinen vapaaehtoinen hakee merkityksellisyyttä	27
5.3 Muut nousseet teemat: aktiivinen kansalaisuus ja lähtö- ja paluukoulutusten merkitys	29
6 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI	30
6.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	31
7 POHDINTA	32
7.1 Johtopäätökset	33
7.2 Yhteenveto	35

1 JOHDANTO

Erilaisia kansainvälisiä vapaaehtoistyömahdollisuuksia tarjoavia organisaatioita on nykyään valtavasti. Monet näistä organisaatioista ovat puhtaasti kaupallisia, osa aatteellisia toimijoita. Perinteisesti vapaaehtoistyöhön on lähdetty esimerkiksi välivuotta viettämään, mutta myös työntekijöiden kiinnostus kansainvälistä vapaaehtoistyötä kohtaan on kasvanut. 2000-luvulla mahdollisuudet lähteä vapaaehtoistyöhön kehitysmaihin ovat kasvaneet. (Lager, Laihiala & Kontinen 2009,10.)

Kansainvälisen vapaaehtoistyön verkostoon (myöhemmin KaVa-verkosto) kuuluvat järjestöt ovat lähettäneet vapaaehtoisia maailmalle eripituisiin jaksoihin jo vuosikymmeniä, esimerkiksi KVT (Kansainvälinen vapaaehtoistyö ry) 1950-luvulta alkaen ja Etvo (Etelän vapaaehtoisohjelma) 20 vuoden ajan. KaVa-verkoston toiminta on aatteellista ja sillä on tarkasti määritellyt tavoitteet. Täten sen toiminta eroaa kaupallisista toimijoista.

Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen, koska työelämä on murroksessa. Se kansainvälistyy, ja tulevaisuuden työelämässä tarvitaan uudenlaista osaamista. Kansainvälisen vapaaehtoistyökokemuksen tuoma osaamista ei vielä osata tunnistaa työelämässä. Kansainväliset vapaaehtoiset eivät osaa tuoda vapaaehtoistyökokemuksensa kautta saatua ammattitaitoa esille työnhaussa.

Opinnäytetyössämme tutkimme, mitä erityisarvoa KaVa-verkoston vapaaehtoistyöohjelmilla on verrattuna muihin kansainvälisiin kokemuksiin. Opinnäytetyömme päätavoitteena on nostaa kansainvälisen vapaaehtoistyön arvostusta työelämässä sekä auttaa vapaaehtoisia tunnistamaan vapaaehtoistyöohjelman aikana tapahtunut ammatillinen kasvu ja tuomaan se paremmin esiin työnhaussa.

Keräsimme tutkimuksen materiaalia järjestämässämme työpajapäivässä ryhmähaastattelun ja yhteistoiminnallisten menetelmien avulla. Aineistona oli ryhmähaastattelun litterointi sekä työpajan muistiinpanot. Tutkimushenkilöt olivat osallistuneet KaVa-verkoston pitkäaikaisiin vapaaehtoistyöohjelmiin kehitysmaissa vuosina 2009–2012.

Tutkimuksesta saaduista tuloksista toimitamme Internet-selaimessa luettavan op-paan. Sen tarkoituksena on auttaa vapaaehtoisia tuomaan kansainvälisessä vapaa-ehtoistyössä tapahtunut ammatillinen kasvu esiin työnhaussa. KaVa-verkosto voi hyödyntää tekemäämme opasta vapaaehtoisten lähtö- ja paluukoulutuksissa. Lisäksi KaVa-verkosto voi hyödyntää opinnäytetyön tuloksia muun muassa omassa tiedo-tuksessaan.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Tämä opinnäytetyö tehtiin, koska tilaaja, KaVa-verkosto, halusi aiheesta tutkimuksen. KaVa-verkosto oli lähestynyt Humanistista Ammattikorkeakoulua opinnäytetyön ai-heen kanssa. Yliopettaja Tarja Nyman ehdotti aihetta Marjo Yli-Koskelle tammikuus-sa 2015. Yli-Koski kiinnostui aiheesta ja aiheen laajuudesta johtuen pyysi mukaan toista opiskelijaa Hilla Vuorista. Molemmat olivat kiinnostuneita aiheesta omakohtais-ten vapaaehtoistyö- ja/tai vaihto-opiskelukokemustensa kautta.

Yhtenä opinnäytetyön keskeisenä lähdemateriaalina on ollut CIMOn ja Demos Hel-singin julkaisu Piilotettu osaaminen (Leppänen, Lähdemäki, Mokka, Neuvonen, Or-jasniemi & Ritola 2013), jossa pohditaan, jääkö kansainvälinen osaaminen piiloon Suomalaisessa työelämässä. CIMO on myös kehittänyt tukimateriaalia, jotta opiskelija osaisi paremmin tunnistaa kansainvälistä osaamistaan. Siinä missä CIMO keskittyy opiskelijavaihdon ja työharjoittelun tuomaan osaamiseen, me tutkimme nimenomaan kansainvälisen vapaaehtoistyön tuomaa erityisarvoa ja luomme vinkkejä, kuinka hyödyntää tätä erityisosaamista työnhaussa.

2.1 Aiheen ajankohtaisuus

Työelämän muutokset tekevät työstämme ajankohtaisen. Tulevaisuuden työelämäs-sä kansainvälinen osaaminen on aina vain tärkeämpää. Myös muualla kuin formaa-lissa koulutuksessa saatuja tietoja tarvitaan työelämän moninaistuesssa. Osaaminen pirstaloituu, pitäisi osata kaikesta vähän. Sitra nostaa trendilistassaan 2014–2015 globaalien muutosilmiöiden suunniksi eli megatrendeiksi esimerkiksi vakaan työn mu-

renemisen. Vakaan työn murenemisella Sitra tarkoittaa esimerkiksi pitkien työurien katoamista ja työn luonteen muuttumista. Työltä odotetaan merkityksellisyyttä, mutta samaan aikaan työn rooli ihmisen elämässä pienenee. Toisessa Sitran esiin nostamassa megatrendissä kerrotaan taitojen haastavan tiedot. Kun tiedon saanti on helppoa kuin koskaan, vaaditaan hyviä tiedon hyödyntämistaitoja. Tällöin elämän mittainen oppiminen, innostuminen ja kokeilunhalu korostuvat. (Hartikainen 2014.) Megatrendien ymmärtäminen on tärkeää oikean rekrytoinnin kannalta, koska tulevaisuuden menestyjiä ovat he, jotka ymmärtävät globaaleja muutoksia (Leppänen ym. 2013, 49). Työnhakijan on siis hyvä osata markkinoida itseään myös tältä kannalta.

Aiheemme on ajankohtainen ja tärkeä myös siksi, että hallituksen leikkaustoimet kohdistuvat vahvasti kehitysyhteistyöhön ja globaalikasvatukseen. Hallituksen leikkausten vuoksi yksi KaVa-verkoston jäsen, Kepan Etelän vapaaehtoisohjelma Etvo, joutui ajamaan toimintansa alas kesken opinnäytetyöprosessimme (www.etvo.fi). Nyt jos koskaan on tärkeää nostaa kansainvälisen vapaaehtoistyön arvostusta ja tunnettuutta. Etvon toiminnan loppuminen on erityisen valitettavaa siksi, että sen yksi tavoitteista on ollut suomalaisen kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen.

2.2 Tilaajan esittely

Työmme tilaaja on Kansainvälisen Vapaaehtoistyön verkosto eli KaVa-verkosto. Se koostuu neljästä eri uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumattomasta aatteellisesta järjestöstä, jotka lähettävät halukkaita vapaaehtoistoihin maailmalle. KaVa-verkoston kuuluvat Kepan Etelän vapaaehtoisohjelma Etvo, Kansainvälinen vapaaehtoistyö KVT, Allianssin nuorisovaihto ja Maailmanvaihto ry – ICYE Finland. Tässä alaluvussa esittelemme lyhyesti KaVa-verkoston ja siihen kuuluvat kansalaisjärjestöt.

KaVa-verkosto on perustettu vuonna 2012, mutta järjestöillä on ollut tiivistä yhteistyötä jo ennen sitä. Verkoston tehtävänä on kehittää vapaaehtoistyöohjelmia yhdessä siihen kuuluvien järjestöjen kanssa ja toimia vertaisoppimisen ja -tuen alustana. KaVa-verkosto on määritellyt laatukriteerit kansainväliseen vapaaehtoistyöhön, joita siihen kuuluvat järjestöt ovat sitoutuneet noudattamaan. Laatukriteereistä käy ilmi laadukkaan vapaaehtoistyön elementit. Laatukriteerit ovat toiminnan merkitys, vapaaehtoistyön organisointi sekä seuranta ja arviointi. Tarkemmin kriteerien sisällöt on mää-

ritelty ohjelmakohtaisesti. (Katso laatukriteerit esimerkiksi:
[http://www.kvtf Finland.org/laatukriteerit/.](http://www.kvtf Finland.org/laatukriteerit/))

Etvo on Kepan (asiantuntijaorganisaatio ja kattojärjestö suomalaisille kehitysyhteistyötä tekeville järjestöille) vapaaehtoisohjelma. Etvo on perustettu vuonna 1995 nimellä Nuorten kehitysmaavaihto-ohjelma. Myöhemmin sen nimi muutettiin Etelän vapaaehtoisohjelma Etvoksi. Etvon perustamisessa oli mukana muun muassa KaVa-verkoston kuuluvat muut jäsenet. Vapaaehtoisohjelman kautta haluttiin antaa mahdollisuus saada omakohtaista kokemusta kehitysmaiden arjesta ja ohjelman toiveena on myös, että sitä kautta vapaaehtoiset saataisiin kiinnostumaan kehityskysymyksistä. Etvon kautta voi lähteä vapaaehtoistoihin Aasiaan, Afrikkaan tai Latinalaiseen Amerikkaan. Vapaaehtoistyötä tehdään paikallisissa kansalaisjärjestöissä esimerkiksi ympäristönsuojelun parissa. Mukana olevat kehitysmaissa sijaitsevat järjestöt ovat Kepan suomalaisten jäsenjärjestöjen yhteistyökumppaneita. Ikäraja maailmalle lähtijöille on 22 vuotta, ja vapaaehtoistyön kesto on kuudesta kuukaudesta vuoteen. Etvon tavoitteena on parantaa Kepan jäsenjärjestöjen ja niiden kumppanuusjärjestöjen välistä yhteistyötä sekä vahvistaa organisatorista oppimista. Vapaaehtoistyökokemuksen jälkeen vapaaehtoisia rohkaistaan toimimaan aktiivisesti myös Suomen kansalaistoiminnassa, koska yhtenä Etvon tarkoituksena on vahvistaa suomalaista kansalaisyhteiskuntaa. Näin taataan se, että vapaaehtoisten maailmalla opitut tiedot ja taidot saadaan käyttöön myös suomalaisessa järjestökentässä. (www.etvo.fi.)

Allianssin nuorisovaihto on osa Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssia (nuorisotyön valtakunnallinen palvelu- ja vaikuttajajärjestö.) Allianssin nuorisovaihto ei keskity pelkästään lähettämään halukkaita vapaaehtoistoihin maailmalle, vaan sen kautta maailmalle pääsee myös au pairina, kielikurssin osallistujana, hotellityöntekijänä tai tekemään vapaaehtoistyötä Work Experience -ohjelman kautta, joka eroaa hieman nuorisovaihdon muusta vapaaehtoistyöstä. Vapaaehtoistyöt maailmalla kestävät kahdesta viikosta vuoteen. Alaikäraja on useimmiten 18 vuotta, mutta joihinkin ohjelmiin pääsee jo 16-vuotiaana. Allianssin nuorisovaihto tarjoaa kolme eri vaihtoehtoa vapaaehtoistoihin lähtemiselle. Vapaaehtoistyöhön voi lähteä kansainvälisille vapaaehtoisleireille, joiden kesto on kahdesta neljään viikkoa. Vapaaehtoiseksi voi lähteä myös joko European voluntary services (EVS) - tai Medium Term Volunteer (MTV) -ohjelman kautta. EVS:n kautta voi lähteä vapaaehtoistyöhön Eurooppaan 6–12 kuu-

kaudeksi. MTV-ohjelman kautta voi lähteä vapaaehtoiseksi Eurooppaan, Aasiaan, Afrikkaan ja Amerikkaan. Tässä ohjelmassa työskennellään projekteissa, jotka ovat paikallisten vapaaehtoistyöjärjestöjen koordinoimia. Ne kestävät yleensä noin kuukaudesta kuuteen kuukauteen. (www.nuorisovaihto.fi.)

Kansainvälinen vapaaehtoistyö ry eli KVT perustettiin toisen maailmansodan jälkeen ja on näin ollen vanhin KaVa-verkoston jäsenistä. Järjestö työskentelee rauhan, tasa-arvon, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen parissa ruohonjuuritasolla ja on osa kansainvälistä SCI-verkostoa (Service Civil International). KVT:n kautta voi lähteä maailmalle vapaaehtoistöihin tai osallistua järjestön Suomen toimintaan. KVT:n kautta voi lähteä tekemään vapaaehtoistyötä Eurooppaan, Aasiaan, Afrikkaan, Latinalaiseen Amerikkaan tai Yhdysvaltoihin. Matkat kestävät kuukaudesta vuoteen. Vapaaehtoiset tekevät töitä KVT:n sisar- ja kumppanuusjärjestöjen ruohonjuuritason hankkeissa. Ikäraja maailmalle lähtemiseen on pääosin 18 vuotta, mutta joissain tapauksissa se voi olla myös 20 vuotta. (www.kvtfinland.org.)

Maailmanvaihto ry perustettiin 1958 nimellä Kansainvälinen Kristillinen Nuorisovaihto ry. Alkuaikoina järjestön toiminta oli suurimmaksi osaksi oppilasvaihtoa. Neljäkymmentä vuotta perustamisen jälkeen järjestön nimi vaihdettiin Maailmanvaihto ry:ksi. Tänä päivänä järjestöllä ei ole enää oppilasvaihtoa, vaan se keskittyy ainoastaan lähettämään ja vastaanottamaan nuoria vapaaehtoisia. Järjestö on International Cultural Youth Exchange (ICYE) -järjestön jäsen. Maailmanvaihdon kautta voi lähteä vapaaehtoiseksi Aasiaan, Afrikkaan, Eurooppaan, Latinalaiseen Amerikkaan ja Oseaniaan. Vapaaehtoistyöohjelma kestää puolesta vuodesta vuoteen. Vapaaehtoistöihin voi lähteä 18–30+-vuotiaat nuoret aikuiset. Vapaaehtoiset työskentelevät voittoa tavoittelemattomissa yhteisöissä ja järjestöissä, esimerkiksi sosiaalialalla, naisjärjestöissä tai kulttuuri- ja kehityshankkeissa. Maailmanvaihdon vapaaehtoistyön tarkoituksena on luoda ruohonjuuritason kontakteja sekä ymmärrystä erilaisten ihmisten, taustojen, kulttuurien ja uskontojen välille. (www.maailmanvaihto.fi.)

2.3 Tietoperusta ja keskeisten käsitteiden määrittely

Kartoitimme tietoperustaa aluksi tilaajan suosittelmien lähteiden kautta (esimerkiksi CIMOn ja Kepan materiaalit). Teimme myös omaa tiedonhankintaa. Löysimme opin-

näytetöitä ja tutkimuksia aiheesta, osaavatko työnantajat arvostaa kansainvälistä kokemusta (muun muassa Piilotettu osaaminen 2013). Aluksi avaamme muutamia keskeisiä opinnäytetyössämme esiintyviä käsitteitä.

Vapaaehtoistyö: Vapaaehtoistyö on nimensä mukaisesti vapaaehtoista. Lisäksi se on palkatonta ja sitä tehdään pakottomasti toisten ihmisten tai yhteisöjen eduksi. (Yeung 2002,11.) Tässä tutkimuksessa käytämme vapaaehtoistyöntekijöistä termiä vapaaehtoinen.

Kansainvälinen vapaaehtoistyö: Kansainvälinen vapaaehtoistyö on vapaaehtoistyötä, jota lähdetään tekemään ulkomaille, yleensä Suomessa toimivan järjestön kautta. Kansainvälisen vapaaehtoistyön voidaan ajatella alkaneen jo 1800-luvulla kun lähetystyöntekijät lähtivät ulkomaille. Tänä päivänä maailman kansainvälistyessä ja esimerkiksi matkustelun helpottuessa kansainvälisen vapaaehtoistyön tekeminen on lisääntynyt. (Lager ym. 2009, 10.) Kansainvälisen vapaaehtoistyön tekemisestä on tullut vaihtoehto, kun ihmiset haluavat pitää esimerkiksi väli- tai sapattivuoden.

KaVa-verkoston vapaaehtoistyöohjelmat ovat aatteellisia eivätkä ne siis ole vapaaehtoismatkailua. Vapaaehtoismatkailussa keskiössä on elämyksellisyys, kun taas KaVa-verkoston ohjelmissa keskiössä on oppiminen ja Etvon tapauksessa myös kehitysvaikeudet. KaVa-verkoston vapaaehtoistyöohjelmat eroavat vapaaehtoismatkailusta siten, että verkoston jäsenet noudattavat toiminnassaan yhdessä luomiaan laatukriteerejä. Laatukriteereissä on määritelty toiminnan merkitys, vapaaehtoistyön organisointi, seuranta ja arviointi. Vapaaehtoisille myös tarjotaan laatukriteerien mukaisesti laadukasta valmennusta, jossa käydään läpi esimerkiksi uuteen kulttuuriin sopeutumista, vapaaehtoisen roolia ja turvallisuutta. Lisäksi KaVa-verkoston toiminta eroaa vapaaehtoismatkailusta niin, että toiminnalla ei haeta taloudellista hyötyä ja sillä on tarkkaan mietityt tavoitteet: kulttuurienvälinen oppiminen, globaali vastuu, aktiivinen kansalaisuus sekä vapaaehtoistoiminnan merkityksellisyyden ja tunnettuuden edistäminen. (Katso laatukriteerit esimerkiksi: [http://www.kvtf Finland.org/laatukriteerit/.](http://www.kvtf Finland.org/laatukriteerit/))

Erityisarvo: Arvo sanana kuvaa sitä, millä perusteella jotakin pidetään merkityksellisenä, hyvänä tai arvokkaana (Grönros, Haapanen, Heinonen, Joki, Nuutinen & Vil-

kamaa-Viitala 2006, 58). Erityis-alkuosa on korvaamassa yhdyssanoissa erikois-alkuosan (vrt. erikoisarvo). Opinnäytetyössämme tutkimme millaista erityistä arvoa ja merkityksellisyyttä kansainvälinen vapaaehtoistyö sisältää verrattuna muihin kansainvälisiin kokemuksiin

Ammatillinen kasvu: Ammatillinen kasvu on ihmisen elämänuran aikana hankkimia tietoja, taitoja ja kykyjä, joita hän tarvitsee vastatakseen muuttuvan työelämän haasteisiin. Se on jatkuva oppimisprosessi, jossa halutaan oppia ja arvostetaan oppimista. Oppimista voidaan edistää esimerkiksi erilaisilla koulutuksilla, jotka antavat lisävalmiuksia varautua työn muuttuviin vaatimuksiin. Jatkuva oppiminen voidaan määritellä osaamisen kasvuksi. (Ruohotie 2005, 9.)

Muu kansainvälinen kokemus: Kun tässä opinnäytetyössä puhumme muusta kansainvälisestä kokemuksesta, tarkoitamme tutkintoon liittyvää vaihto-opiskelua tai palkkatyötä ulkomailla. Näin meidän työssämme muun kansainvälisen kokemuksen ulkopuolelle jää esimerkiksi lyhyet lomamatkat.

Kehitysmaat: Opinnäytetyössämme haastattelemamme vapaaehtoiset olivat osallistuneet vapaaehtoistyöohjelmaan kehitysmaiksi luettavissa valtioissa: Boliviassa, Ecuadorissa, Guatemalassa, Kolumbiassa, Senegalissa, Ghanassa ja Nepalissa. Synonyymeja kehitysmaille on esimerkiksi kolmas maailma (vanhentunut), kehittyvä maa tai sävyltään neutraalimpi etelä tai globaali etelä. Perinteisesti kehitysmaiksi on kutsuttu maita, jotka ovat taloudellisesti ja/tai sosiaalisesti teollistuneita maita jäljessä. Yksi tapa kartoittaa kehitysmaiksi laskettavia maita on tutustua Teollisuusmaiden yhteistyöjärjestön OECD:n listaukseen. Myös IMF:llä ja Maailmanpankilla on omat tapansa luokitella valtiot kehitysmaiksi. Mittarina voidaan myös käyttää esimerkiksi bruttokansantuotetta (BKT) tai muita mittareita, kuten YK:n kehitysohjelma UNDP:n julkaisemaa inhimillistä kehitystä kuvaavaa Human Development Index:iä (HDI). (Koponen, Lanki & Kervinen 2007, 29–40.) Kehitysmaan käsitettä on myös kritisoitu (Koponen ym. 2007, 45), ja esimerkiksi YK:lla ei ole virallista määritelmää kehitysmaalle.

Työelämän muutokset: Työelämän muutoksia voidaan tarkastella muun muassa megatrendien kautta. Sitran trendilistan 2014–2015 mukaan työelämään vaikuttavia

muutoksia ovat muun muassa vakaan työn mureneminen sekä taidot haastavat tiedot (Hartikainen 2014). CIMOn ja Demos Helsingin Piilotettu osaaminen -julkaisussa (2013, 55) megatrendeiksi luetellaan muuttuva väestö, niukat resurssit, teknologinen planetarismi ja globaali talous. Nämä kaikki megatrendit muuttavat työelämää ja sen osaamistarpeita – itse asiassa jokainen työ on kansainvälistä megatrendien aikakaudella (Leppänen ym. 2013, 55).

Kansainvälinen osaaja: Perinteisen käsityksen mukaan kansainvälinen osaaja on asunut tai opiskellut ulkomailla. Hänellä on hyvä kielitaito, laajat verkostot omalla toimialallaan, ymmärrys kansainvälisestä toiminnasta ja kyky työskennellä monenlaisten ihmisten kanssa. Perinteinen käsitys kansainvälisestä osaajasta ei riitä vastaamaan tämän päivän haasteisiin kansainvälistyneessä työelämässä. Tämän päivän kansainvälisen osaajan ajatellaan osaavan perinteisen käsityksen osaamisen lisäksi muutakin. Hänen katsotaan osaavan ajatella omaa kokemuspiiriään laajemmin, oppivan ja laajentavan tietouttaan myös vapaa-ajallaan, toimivan monenlaisissa yhteisöissä riippumatta sijainnista ja kielestä sekä seuraavan globaalia mediaa. Hänellä myös katsotaan olevan laajat verkostot toimialojen poikki. (Leppänen ym. 2013, 13-14.)

3 OPINNÄYTETYÖN VAIHEET

Tapasimme tilaajan ja tekijöiden kesken keväällä 2015 ja sovimme, että opinnäytetyö tehdään syksyn 2015 aikana. Teimme opinnäytetyösuunnitelman toukokuussa ja aloitimme työt syyskuussa.

Sovimme, että KaVa-verkoston jäsenet ottavat itse yhteyttä vapaaehtoiseihin, jotka olivat olleet vapaaehtoistoissa vähintään kolme kuukautta vuosina 2009–2012. Haasteltaviksi halusimme vapaaehtoisia, joiden kokemuksesta on jo aikaa. Näin he ovat ehtineet reflektoida kokemustaan ja siirtyä työelämään. Teimme yhteydenottokirjeen (ks. LIITE 1), jonka avulla KaVa-verkosto lähestyi vapaaehtoisia. Kirjeessä kerroimme opinnäytetyöstämme ja pyysimme entisiä vapaaehtoisia osallistumaan työpajapäiväämme (ks. työpajapäivän runko LIITE 2).

Emme aina työskennelleet samassa paikassa, joten oli hyvä päätös kirjoittaa opin- näytetyötä pilvipalvelussa. Tämä mahdollisti sen, että aineisto ja oppinäytetyö olivat molempien saatavilla koko ajan.

3.1 Työpajapäivän suunnittelu

Olimme alun perin ajatelleet työmme menetelmäksi yksilöhaastatteluja, mutta lopulta tulimme siihen tulokseen, että ryhmähaastattelu voisi tuottaa enemmän näkökulmia tutkimaamme aiheeseen. Ryhmähaastattelun etuna ajattelimme olevan se, että ryhmädynamiikka voisi viedä käsiteltävän asian uudelle tasolle (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 100).

Päätimme toteuttaa haastattelun puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Tämä antaa mahdollisuuden vaihtaa tilanteessa esimerkiksi kysymysten järjestystä tai jopa jättää joku kysymys pois (Ojasalo ym. 2009, 97). Pohdimme ensimmäiseksi mitä haastattelullamme on tavoitteena tutkia. Tämän pohjalta mietimme mahdollisia teemoja. Lopullisiksi teemoiksi muodostui: 1. Ennen vapaaehtoistyökokemusta (motiivit), 2. Vapaaehtoistyökokemuksen aikana (kokemukset), 3. Vapaaehtoistyökokemuksen jälkeen (työelämä) ja 4. Vapaaehtoistyökokemuksen vertailu muihin kansainvälisiin kokemuksiin (erityisarvo) (ks. LIITE 3). Jokaisen teeman alla oli yhdestä neljään tarkentavaa kysymystä. Varasimme aikaa haastattelulle kaksi tuntia ja nauhoitimme sen.

Ryhmähaastattelun lisäksi halusimme käyttää muitakin aineistonkeruumenetelmiä. Luettuamme Kehittämistyön menetelmät -kirjaa (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014) saimme uusia ideoita erilaisten yhteisöllisten menetelmien käytöstä. Koimme, että erilaiset yhteisölliset menetelmät ovat nimenomaan yhteisöpedagogien vahvuus ja erikoisosaamisaluetta. Yhteisöpedagogien ydinosaaminen koostuu yhteisöllisestä, pedagogisesta, yhteiskunnallisesta ja kehittämisosaamisesta (Nikoskinen 2010, 5). Tulemme tulevaisuudessa töissämme yhteisöpedagogeina käyttämään erilaisia yhteisöllisiä menetelmiä. Yhteisöllisten menetelmien etuna on niiden mahdollisuus luovuuteen. Erilaisten luovuusmenetelmien ja -työkalujen avulla voidaan mahdollisesti tuottaa

uusia ideoita ja näkökulmia kaikenlaisiin kehittämisen tarpeisiin (Ojasalo ym. 2014, 158).

Ryhmätyöpajalle, jonka jaoin kahteen osioon, varasimme aikaa kolme tuntia. Ryhmätyöpajassa halusimme selvittää, mitä kansainvälinen vapaaehtoistyökokemus oli vapaaehtoisille opettanut sekä pohtia, kuinka näitä ominaisuuksia voisi parhaiten tuoda esiin työnhaussa.

Ensimmäisessä työpajan osiossa olimme kiinnostuneita saamaan selville, minkälaisia tietoja, taitoja ja asenteita vapaaehtoiset oppivat, ja minkälaiset piirteet heissä vahvistuivat. Tämän selvittämisessä päätimme käyttää me-we-us-menetelmää. Menetelmässä osallistujat miettivät tehtävänantoa ensiksi yksin, sitten parin kanssa ja lopulta heränneistä ajatuksista keskustellaan yhdessä (Karreinen 2013). Pyysimme osallistujia kirjaamaan vastauksensa ylös, jotta meille jäisi kaikki materiaali talteen työpajasta.

Työpajan toisessa osiossa lähdimme yhteistoiminnallisen 8x8-menetelmän avulla innovoimaan uusia mahdollisia tapoja tuoda kansainvälinen vapaaehtoistyökokemus näkyväksi mahdolliselle työnantajalle. Yhteistoiminnallisessa 8x8 menetelmässä ideana on keksiä ensin kahdeksan ideaa ja sitten vielä jokaisesta kahdeksasta ideasta kahdeksan uutta ideaa (ks. LIITE 4) (Ojasalo ym. 2009, 147). Emme käyttäneet tällä menetelmällä hankittua aineistoa opinnäyteytössämme, mutta käytimme siitä saatua materiaalia produktin sisällön tuottamisessa.

Kehittämistyössä on hyvä käyttää useampaa menetelmää. Näin kehittämistyön tueksi saadaan erilaista tietoa. Rinnakkaiset menetelmät täydentävät toisiaan ja ideoita kehittämiseen syntyy enemmän. (Ojasalo ym. 2014, 40.) Uskomme, että käyttämällä useampaa menetelmää saimme monipuolisen aineiston.

3.2 Työpajapäivän toteutus

Työpajapäivään osallistui kahdeksan henkilöä. Osallistujista kolme oli ollut vapaaehtoisina Maailmanvaihdon kautta, yksi Allianssin kautta ja neljä Etvon kautta. KVT:lta ei ollut yhtään osallistujaa. Kaikki haastateltavamme olivat naisia. Tämä kuvaa hyvin

lähtevien sukupuolijakaumaa: esimerkiksi KVT:n pitkäaikaisvapaaehtoisista 90 % on naisia (L. Sankilampi, henkilökohtainen tiedonanto 10.11.2015). Ryhmähaastatteluun osallistui kahdeksan vapaaehtoista. Osallistujien aikataulurajoitteista johtuen työpaikan ensimmäiseen osioon osallistui seitsemän ja toiseen osioon kuusi vapaaehtoista.

Haastattelutilanne oli meille molemmille uusi. Oli hyvä, että meitä oli haastattelutilanteessa kaksi. Tämä teki tilanteesta rennomman ja antoi mahdollisuuden jakaa tehtäviä. (Ojasalo ym. 2014, 112.) Haastattelutilanteessa toinen meistä ohjasi keskustelua ja toinen seurasi ajankulua. Olimme etukäteen kokemattomina haastattelijoina jännittäneet, kuinka saamme keskustelun pysymään valituissa teemoissa, ja onko kaikilla haastateltavilla mahdollisuus osallistua keskusteluun. Myös Hirsjärvi ja Hurme näkevät juuri nämä haastattelun haasteiksi. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 61.) Tästä ei kuitenkaan tarvinnut juurikaan huolehtia, koska keskustelu pysyi aiheessa, ja haastateltavat suhtautuivat huomaavaisesti toistensa puheenvuoroihin. Ilmapiiiri oli vapautunut ja tuntui, että tutkimushenkilöt uskalsivat puhua avoimesti. Kaksi tuntia oli mielestämme sopiva aika ryhmähaastattelulle ja ehdimme käydä kaikki teemat läpi.

Ryhmähaastattelun aikataulu piti hyvin, vaikka pääsimme aloittamaan vähän myöhässä. Työpajaosuuden aikataulussa pysyminen tuotti enemmän vaikeuksia. Käyttämäämme menetelmään menikin enemmän aikaa kuin olimme ajatelleet, minkä vuoksi jouduimme jättämään yhden kysymyksen pois. Se oli harmillista, koska produktia tehdessämme huomasimme, että siitä olisi ollut hyötyä.

Päivän päätteeksi keräsimme palautetta osallistujilta kirjallisella lomakkeella. Keräsimme palautteen oman oppimisen tueksi. Kysyimme palautelomakkeessamme päivän tunnelmasta, aikataulusta, vetäjistä, ryhmähaastattelusta ja molemmista työpajoista erikseen. Keräämämme palaute oli pääosin todella hyvää. Osallistujat kertoivat, että oli mukavaa muistella vapaaehtoistyökokemustaan ja kuulla muiden vapaaehtoisten kokemuksia. Osa osallistujista koki, että työpajaosuudesta oli myös heille apua työnhakuun liittyen. Onnistuimme siis järjestämään hauskan ja hyödyllisen päivän osallistujille.

3.3 Produkti

Opinnäytetyömme produkti on verkkojulkaisu. Julkaisu on opas, jolla on kaksi tarkoitusta. Ensinnäkin sen tarkoitus on auttaa vapaaehtoisia reflektoimaan, miten kokemus on auttanut heitä kasvamaan ammatillisesti. Toiseksi sen tarkoitus on auttaa vapaaehtoisia siinä, miten tuoda kansainvälisessä vapaaehtoistyössä hankkimaansa osaamista esille työnhaussa.

Lähdimme työstämään produktia vasta sen jälkeen, kun olimme saaneet opinnäytetyömme lähes valmiiksi. Oppaan ulkoasusta halusimme tehdä yksinkertaisen mutta tyylikkään. Produktin kuvittamisessa käytimme KaVa-verkoston jäseniltä saamiamme valokuvia.

Produktissa käsitellään sekä vapaaehtoisten motiiveja lähteä kansainväliseen vapaaehtoistyöhön että vapaaehtoisten omia odotuksia vapaaehtoistyöltä. Siinä kerrotaan, mitä työelämätaitoja vapaaehtoiset olivat oppineet ja miten vapaaehtoiset voisivat tuoda kokemuksena esille työnhaussa. Loppusanoissa kerromme, että julkaisu on tehty osana opinnäytetyötämme, ja että julkaisun sisältö on peräisin haastateltaviltamme vapaaehtoisilta. Esittelemme siinä myös lyhyesti KaVa-verkoston. Produkti on vielä opinnäytetyön palauttamisen hetkellä kesken.

Produktin aineistona käytimme kaikkea työpajapäivästä saatua materiaalia. Hyödynsimme ryhmähaastattelun litteroinnista, me-we-us ja 8x8-menetelmistä saatua materiaalia produktin sisällön tuottamisessa. Valitsimme myös osuvia lainauksia ryhmähaastattelun litteroinnista elävöittämään julkaisua.

Hahmoteltuamme oppaan sisällön suurin piirtein valmiiksi aloimme taittaa julkaisua. Produktin taitossa käytimme InDesign-ohjelmaa. Taitoimme InDesignilla valmiin vihkosien, joka ladataan KaVa-verkoston Internet-sivuille selailtavana verkkolehtenä.

Tarkoituksena on, että vapaaehtoisille jaetaan opas jo ennen vapaaehtoistyöohjelmaan osallistumista ja siihen palataan vapaaehtoistyökokemuksen jälkeen paluuprosessin yhteydessä. Produkti on myös luettavissa KaVa-verkoston jäsenien omilla In-

ternet-sivuilla, ja KaVa-verkosto voi käyttää produktin sisältöjä tiedotuksessaan. Produktin päätehtävänä on kuitenkin palvella vapaaehtoisia.

4 AINEISTOSTA JA ANALYYSISTÄ

Osallistujat kertoivat ryhmähaastattelussa muun muassa saamastaan kielitaidosta, kulttuurisen osaamisen ja suvaitsevaisuuden lisääntymisestä ja muista CIMO:n määrittelemään perinteiseen kansainväliseen osaamiseen liitettävistä ominaisuuksista (Leppänen ym. 2013, 14). Emme tuo näitä seikkoja enää laajalti esille työssämme, vaan keskitymme analysoimaan kansainvälisen vapaaehtoistyön erityisarvoa.

Teemahaastattelulla kerättyä aineistoa on mahdollista käsitellä niin kvalitatiivisesti kuin kvantitatiivisesti. Päädyimme valitsemaan kvalitatiivisen tutkimisen, koska meille ei ollut niin tärkeää, esiintyikö joku erityisarvona esiin tuotu seikka yhden vai useamman kerran, vaan meitä nimenomaan kiinnosti sisältö: millaisia asioita tuotiin esiin erityisarvona. (Hirsjärvi ym. 2009, 180.)

Analysoimme työpajapäivässä saamiamme tuloksia käyttäen menetelmänä sisällönanalyysia. Sitä voidaan käyttää kaikissa laadullisessa tutkimuksessa, koska se on perusanalyysimenetelmä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91). Opinnäytetyössämme tekemämme sisällönanalyysi oli aineistolähtöistä. Laadullisessa tutkimuksessa ja eritoten sisällönanalyysissä on tiedostettava, että tutkijan asettamat menetelmät ja käytetyt käsitteet vaikuttavat aina tuloksiin. Sisällönanalyysissä analysoinnin tulisi tapahtua vain aineiston tiedonantajien ehdoilla eikä tutkijan ennakkoluulojen mukaan. Tutkijan tulisikin siis aukikirjoittaa omat ennakkokäsityksensä ilmiöstä ja pitää ne mielessä analysoinnin aikana. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96.)

Meillä oli opinnäytetyön aluksi ennako-oletuksia. Oletimme, että vapaaehtoistyökemus lisäisi prososiaalista käytöstä työelämässä, ja että muiden auttaminen olisi antanut jonkinlaista erityisosaamista. Oletimme myös, että motiivit vapaaehtoistyöhjelmaan lähtemiselle olisivat erilaisia kuin muihin kansainvälisiin ohjelmiin lähdeettäessä, ja että se vaikuttaisi oppimiseen ja/tai kokemukseen. Oletimme myös kansainväli-

sen vapaaehtoistyön antavan samoja taitoja kuin muukin kansainvälinen kokemus mutta myös enemmän. Niin kuin usein opinnäytetyötä kirjoittaessa käy, aiheemme tarkentui prosessin aikana.

Erityisarvon tutkimisen tekee vaikeaksi se, että asiaan vaikuttavia tekijöitä on useita. Ryhmähaastattelussa nousi useasti esille se, oliko haastateltavien oppimat asiat saatu vapaaehtoistyön kautta vai sen kautta, että he olivat asuneet kehitysmaassa. Tämä tuo haastetta erityisarvoa tutkittaessa, varsinkin, kun vertaamme kokemusta muihin kansainvälisiin kokemuksiin.

“Mutta totta mun mielestä mä en niinku tiedä oliko siinä se vapaaehtoisuus vai mikä se on kun se on jotenkin niin eri muutenkin ku se on kehitysmaa ja sit muut on sellasia keski-eurooppalaisia kulttuureja niin must tuntuu se niinku on niin suuri se ero et mä en tiedä et mikä siitä johtuu siitä et se on vapaaehtoisuutta.”

Haastateltavat pohtivat ryhmähaastattelussa myös sitä, kuinka paljon vapaaehtoisuuden ikä on vaikuttanut vapaaehtoistyökokemukseen. Vapaaehtoistyöohjelman aikana haastattelemamme vapaaehtoiset olivat olleet keskimäärin yli 25-vuotiaita. Mielestämme tutkimusta luettaessa on myös hyvä ottaa huomioon se, että haastattelemlamme vapaaehtoisilla oli kansainvälistä kokemusta jo ennen vapaaehtoistyökokemusta.

Aineistona opinnäytetyössämme käytimme työpajapäivän tuottamaa materiaalia: ryhmähaastattelun litterointia sekä me-we-us-menetelmän muistiinpanoja. Opinnäytetyössämme emme hyödyntäneet 8x8-menetelmän materiaalia.

4.1 Haastattelun sisällönanalyysi

Työpajapäivästä saimme kaksi tuntia nauhoitettua haastattelumateriaalia. Litteroituna aineisto oli 34 sivua. Litteroinnin jälkeen koodasimme aineiston. Luimme aineistoa läpi ja etsimme sieltä kansainvälisen vapaaehtoistyön erityisarvoon liittyviä kohtia. Kustakin erityisarvoon liittyvästä puheenvuorosta tiivistimme sen olennaisimman osan. Yhdistimme näitä yksinkertaistettuja puheenvuoroja ja luokittelimme niitä teemojen alle. Aineistosta nousi useita teemoja, joista valitsimme mielestämme tärkeimmät.

Löytämämme teemat eivät suoranaisesti pohjautuneet haastattelurunkomme teemoihin, joskin osa teemoista oli samoja. Myös täysin uusia, mielenkiintoisempia teemoja nousi, kuten Hirsjärvi ja Hurme kirjassaan (2009, 173) kertovat usein tapahtuvan.

Listasimme nousseet teemat ja niihin sopivat puheenvuorot. Työtä helpottaaksemme laitoimme vielä puheenvuoroille niitä kuvaavat otsikot ja alleviivasimme puheenvuoron tärkeimmät kohdat. Tämän jälkeen aloimme kirjoittaa analyysiä. Pidimme koko ajan nimet mukana litteroidussa aineistossa siltä varalta että se olisi tutkimuksemme kannalta olennaista. Emme kuitenkaan päätyneet tarkastelemaan vastauksia yksilötasolla.

Käydessämme litteroitua, koodattua ja teemoiltua ainestoa läpi huomasimme, että voimme tarkastella kansainvälisen vapaaehtoistyön erityisarvoa kahdesta eri näkökulmasta: mitä erityisarvoa KaVa-verkoston vapaaehtoistyöohjelmilla on vapaaehtoisen ammatillisen minän kasvulle ja verrattuna muihin kansainvälisiin kokemuksiin.

5 KAVA-VERKOSTON VAPAAEHTOISTYÖOHJELMIEN ERITYISARVO

Tässä luvussa kerromme tutkimuksestamme nousseesta KaVa-verkoston vapaaehtoistyöohjelmien erityisarvosta. Tutkimuksemme mukaan kansainvälisillä vapaaehtoistyöohjelmilla on erityisarvoa vapaaehtoisen ammatilliselle kasvulle ja verrattuna muihin kansainvälisiin kokemuksiin.

5.1 Vapaaehtoisen ammatilliselle kasvulle

Tämän alaluvun pohdinnat pohjautuvat ryhmähaastatteluun sekä työpajan ensimmäiseen osioon. Tässä alaluvussa analysoimme kahden ryhmähaastattelussa esitetyn kysymyksen vastauksia: mitä työelämätaitoja opit vapaaehtoistyöpaikassasi ja miten olet käyttänyt oppimiasi työelämätaitoja Suomessa. Työpajan osalta analysoimme me-we-us-menetelmän muistiinpanoja.

Tässä alaluvussa kerromme, miten vapaaehtoistyökokemus tuki vapaaehtoisten ammatillista kehitystä, ja millaisia työelämätaitoja he oppivat vapaaehtoistyössä. Analysoidessamme aineistoa etsimme sieltä juuri niitä työelämätaitoja, jotka ovat tärkeitä tämän päivän muuttuvassa työelämässä. Globalisaation myötä suomalainen työelämä kansainvälistyy. Epävarman työtilanteen takia lyhyet pätkätyöt ovat tavallisia. Tutkiessamme aineistoa ammatillisen kasvun näkökulmasta pidimme mielessämme tämän päivän työelämän muutokset.

Ryhmähaastattelun mukaan haastateltavat eivät olleet lähteneet vapaaehtoisiksi vain ihmettelemään maailmaa, vaan he olivat asettaneet matkalleen selvät tavoitteet. Yksi motiiveista oli työelämätaitojen oppiminen. Toisena motiivina oli kiinnostus kehitysyhteistyötä kohtaan. He halusivat tietää, miten kehitysyhteistyötä tehdään kohde- maissa ruohonjuuritasolla ja oppia sitä kautta, miten kehitysyhteistyö toimii.

Aineistosta voidaan päätellä, että vapaaehtoistyökokemuksen aikana vapaaehtoiset olivat oppineet paljon erilaisia konkreettisia työelämätaitoja. Jopa vapaaehtoiset itse olivat positiivisesti yllättyneitä siitä, kuinka paljon he vapaaehtoistyöohjelman aikana olivat oppineet. Vapaaehtoistyö kouluissa, lastenkodissa ja nuorten kanssa oli opettanut heille pedagogisia taitoja, menetelmiä ja ajattelua. He olivat esimerkiksi oppineet opettamaan, asettumaan opettajan rooliin ja näkyviin vastuullisiin tehtäviin. Tämän lisäksi he olivat oppineet hoitamaan edustustehtäviä, kuten pitämään puheita. Vapaaehtoiset olivat päässeet syventämään ammattitaitoaan.

Suurin osa haastateltavista teki vapaaehtoistyötä erilaisissa projekteissa. Sitä kautta he olivat oppineet projektinhallintaa, kuten suunnittelua ja raportointia. Projektinhallintataitojen ohella he olivat oppineet myös järjestötyön prosesseista ja käytännöistä. Työelämä on muuttunut projektiluontoisemmaksi, joten vapaaehtoistyöohjelman aikana opitut projektityötaidot tulevat olemaan heille hyödyksi työelämässä.

Vapaaehtoiset mainitsivat myös, että he olivat oppineet työyhteisössä tarvittavia tiimitaitoja. Lisäksi he olivat oppineet viestimään paikallisten kanssa paikallisella kielellä tai yksinkertaistetulla englannilla. Materiaalista nousi esille myös, että vapaaehtoiset olivat oppineet edustamaan omaa maataan, mikä on arvokas taito alati kansainvälisytyvässä työelämässä.

Vapaaehtoistyökokemus auttoi vapaaehtoisia myös suuntaamaan omaa uraansa ja selkeyttämään arvojaan. Vapaaehtoistyöpaikka auttoi vapaaehtoisia ymmärtämään, minkälaisista työtehtävistä he pitivät. Osalla vapaaehtoisista tämä oli vaikuttanut siihen, millaisiin työtehtäviin he olivat hakeutuneet Suomeen paluun jälkeen.

5.1.1 Kansainvälinen vapaaehtoinen ratkoo ongelmia ja sietää stressiä

Maailmalla vapaaehtoistyötä tehdessään vapaaehtoiset törmäsivät erilaisiin haasteisiin ja ongelmiin muun muassa projekteissaan, paikallisten ihmisten kanssa ja kulttuurisidonnaisissa asioissa. Vapaaehtoistyöohjelman aikana he olivat kohdanneet usein tilanteita, joissa asiat eivät olleet menneet niin kuin oli sovittu. Tämä opetti vapaaehtoisille ongelmanratkaisutaitoja ja varsinkin ratkaisukeskeisyyttä. Tämän lisäksi he oppivat luovuutta ongelmanratkaisutilanteissa. Kun sovitut suunnitelmat menivätkin uusiksi, vapaaehtoiset eivät jääneet pohtimaan, miksi näin kävi vaan alkoivat ratkoa ongelmaa. Vapaaehtoistyökokemus auttoi heitä ymmärtämään erilaisia ratkaisumahdollisuuksia ja miettimään ongelmaa monelta eri kantilta. He myös ymmärsivät, että isoihinkin kysymyksiin voi olla hyvin arkisia ratkaisuja. Vapaaehtoiset ovat myös päässeet käyttämään näitä taitoja työelämässä Suomessa ja jopa saaneet muilta palautetta ratkaisukeskeisyydestään:

“...että on kiva tehdä sun kanssa töitä kun ruvetaan miettimään et no mitä nyt tehdään eikä niin että missä meni vikaan että just tota tollasta että pitää pystyä katsomaan sit eteenpäin että miten muuten voimme nyt sitten hoitaa tän.”

Vapaaehtoistyöohjelman aikana haastateltavat olivat oppineet kyseenalaistamaan omia normejaan ja käytäntöjään. Asumalla erilaisessa kulttuurissa ja tekemällä töitä eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa he olivat päässeet näkemään, ja sitä kautta oppimaan, erilaisia tapoja tehdä asioita. Kyseenalaistamalla omia normejaan ja käytäntöjään he oppivat ymmärtämään ja kuuntelemaan toisia paremmin. He oppivat myös päästämään irti omista näkemyksistään ja olemaan avoimempia uusille tavoille. Samaan aikaan vapaaehtoiset oppivat kuitenkin pitämään kiinni heille tärkeistä arvoista. Monelle haastateltavalle työ, jota he vapaaehtoistyöohjelman aikana tekivät, oli uutta. Työssään he kohtasivat jatkuvasti uusia tilanteita, joissa heidän piti improvisoida ja käyttää luovuuttaan. Sitä kautta he oppivat, että aina ei tarvitse osata työssä tarvittavia taitoja ennalta vaan voi myös aloittaa tietämättömänä ja oppia matkalla.

“mut et tavallaan niinku huomaa, että mä luulisin että työelämässä jotenkin siitä voisi olla hyötyä ettei oo aina sillee et aina on tehty näin niin näin tehdään vaan et hei lähetään rohkeasti kokeilemaan jotain ja ei mulla välttämättä kaikkia niitä taitoja oo jo valmiiksi mutta paljon voi saavuttaa”

Tämän päivän työelämä voi olla epävarmaa. Pitkät työurat ovat katoamassa, pätkeitä töitä tehdään yhä enemmän ja monia työpaikkoja varjostavat YT-neuvottelut. Työelämä ja mielekkään työn etsiminen saattaa olla hyvin stressaavaa. Työntekijöiden täytyy pystyä sietämään epävarmuutta. Aineistosta nousee esille, että vapaaehtoisten epävarmuuden sietäminen ja stressinsietokyky paranivat. He olivat oppineet ymmärtämään omien vaikutusmahdollisuuksien ja kykyjensä rajat ja siten päässeet irti turhasta stressistä, mikä on auttanut heitä työssäjaksamisessa. He myös oppivat pois työkeskeisyydestä ja antavat nykyisin enemmän arvoa vapaa-ajalle. Tämä saattaa pienentää riskiä loppuunpalamiselle. Vapaaehtoisten kyky ottaa palautetta vastaan ja kehittyä sen perusteella parani. Sitä kautta he ymmärsivät palautteenannon tärkeyden. He myös oppivat jakamaan vastuuta muille työntekijöille, mikä osaltaan pienentää stressitasoja.

“Ja toi on kyllä ehkä sellanen kans mikä on sit sen oman vapaaehtoistyökemuksen niinku antia myös, et oppi siitä että kaikki ei oo mun harteilla et kun mä en pysty kaikkea muuttamaan enkä maailmaa parantamaan vaikka se onkin niinku periaatteessa ajatuksena. Ni sit myös tää tää tällanen vastuunjakoaminen, velvollisuuksien niinku vastaanottaminen tai vastaanottamattomuus, että tähän en nyt pysty, että ei kiitos.”

5.1.2 Kansainvälinen vapaaehtoinen on kulttuuritulkki

“...kyl he oli suomalaisten järjestöjen kanssa tehnyt yhteistyötä pitkään, mutta ne on aika lyhyitä ne kohtaamiset, niin se, että mie pystyin olemaan siinä semmonen kulttuurienvälinen tulkki ja sanottamaan heille, että miksi suomalaisille aikataulut on tärkeitä UM ei välttämättä anna anteeksi, jos teidän myöhästyy hankeraportit, että on kulttuurieroja, et teidän pitää nyt vaan hyväksyä tää...”

Työelämä kansainvälistyy ja yhteistyö eri kulttuurien välillä lisääntyy. Työelämässä tarvitaan osaajia, jotka ovat kansainvälisesti valveutuneita ja ymmärtävät globaalia maailmaa. Tämän päivän työelämässä työmatkat ja muut ulkomailla tehtävät työkoennukset ovat yhä yleisempiä. Tällöin tarvitaan työntekijöitä, joilla on tietoa eri kulttuureista, ja jotka tarvittaessa osaavat myös toimia kulttuuritulkkeina. Kulttuuritulkit ovat eri maiden tapoihin, uskomuksiin ja merkityksiin perehtyneitä asiantuntijoita

(Saarikoski 2015). Haastattelussa nousi esille, että kulttuuritietämyksen lisäksi vapaaehtoiset olivat oppineet toimimaan kulttuuritulkkina paikallisen ja suomalaisen kulttuurin välillä. Paikallisissa järjestöissä he olivat esimerkiksi oppineet ymmärtämään kulttuurillisesti tärkeitä nyansseja, jotka ovat välttämättömiä tietää, jotta projekti saataisiin kohdemaassa toimimaan. Esimerkiksi Nepalissa projektin onnistumisen kannalta on tärkeää korostaa kurssien tai tapahtumien alkua ja loppua. Tapahtumien alussa on tärkeää olla avajaisseremonia ja kurssien lopussa on tärkeää saada kursista diplomi. Vapaaehtoistyöohjelman aikana vapaaehtoisten kulttuurituntemus kasvoi sekä kulttuuriin liittyvien erojen tunnistaminen parani.

Haastattelusta nousi esille, että vapaaehtoistyökokemus paransi vapaaehtoisten sopeutumiskykyä. Vapaaehtoistyökokemuksen jälkeen he sopeutuivat nopeammin uusiin tilanteisiin ja uusiin työtapoihin, joista on hyötyä esimerkiksi työmatkoilla ulkomailta tai Suomessa ulkomaalaisten kanssa työskenneltäessä. Kokemuksensa myötä he saivat myös rohkeutta lähteä uusiin tilanteisiin. Haastateltavat toivat esille myös sen, että kansainvälinen kokemus auttoi heitä tekemään monikulttuurista työtä Suomessa.

“Tommonen kokemus on antanut paljon ainakin mulle ymmärrystä siitä että miltä tuntuu työskennellä toisessa kulttuurissa ni että nyt kun on ollut kansainvälisessä työympäristössä täällä ni on ollut paljon helpompi työskennellä sit sen ulkomaalaisen ihmisen kanssa ...”

Kansainvälisiä moniosaajia tarvitaan monikulttuuristuvassa työelämässä. Vaikka yrityksen toiminta olisi keskittynyt vain Suomeen, on silti mahdollista, että työpaikalla kohtaa eri kulttuureita. Yhä useammalla työpaikalla asiakkaana tai kollegana on ulkomaalaistaustainen henkilö. Vapaaehtoistyöohjelman aikana vapaaehtoiset oppivat kulttuurisensitiivisyyttä, joka on arvokas ominaisuus monikulttuuristuvassa työelämässä.

Vapaaehtoistyökokemus auttoi vapaaehtoisia kasvamaan kansainvälisiksi osaajiksi. Vapaaehtoistyökokemuksen kautta he alkoivat ymmärtää globaalia maailmaa ja laajoja kokonaisuuksia paremmin. Vapaaehtoistyöjakson aikana he esimerkiksi näkivät mikä vaikutus politiikalla ja varsinkin talouspolitiikalla on paikallisten ihmisten elämään. Vapaaehtoiset ymmärsivät paremmin, miten kansainväliset suhteet, kauppa ja politiikka toimivat. He olivat myös ymmärtäneet suomalaisen politiikan vaikuttavuuden ja pohtivat isojen kansainvälisten järjestöjen tekemän työn roolia. He ymmärsivät

paremmin, mikä merkitys kasvuympäristöllä on ihmisen ajatteluun ja toimintaan. Myös heidän tietonsa kehitysyhteistyöstä sekä sen tarpeista ja rajoista kasvoi. Vapaaehtoistyöohjelman aikana vapaaehtoisista kasvoi kansainvälisesti valveutuneita globaalia maailmaa ymmärtäviä työntekijöitä.

Jos kansainvälistä vapaaehtoistyökokemusta omaava henkilö hakeutuu kehitysyhteistyöalalle, vapaaehtoistyökokemuksesta on paljon hyötyä, ja se voi jopa auttaa työllistymään alalle. Monet opeista on kuitenkin sovellettavissa muille aloille, mutta muiden alojen työnantajat eivät välttämättä osaa nähdä tätä potentiaalia. Aineistomme mukaan kansainvälisillä vapaaehtoisilla on myös paljon muuta kansainvälistä kokemusta ja he ovat kansainvälisesti valveutuneita. Heillä on siis monenlaista kokemusta, josta on hyötyä kansainvälistyvässä työelämässä.

5.2 Verrattuna muihin kansainvälisiin kokemuksiin

Tässä alaluvussa analysoimme ryhmähaastattelun vastauksia kysymykseen, onko joku teistä ollut vaihto-oppilaana, työharjoittelussa tai töissä ulkomailla ja jos on, niin millä tavalla vapaaehtoistyökokemus erosi näistä kokemuksista. Kaikki paitsi yksi haastatelluista vapaaehtoisista oli ollut vaihdossa tai töissä ulkomailla ennen vapaaehtoistyöohjelmaan osallistumista. Tältä pohjalta lähdimme etsimään vapaaehtoistyökokemuksen erityisarvoa verrattuna muihin kansainvälisiin kokemuksiin.

Aineistostamme kävi ilmi, että vapaaehtoistyökokemuksesta saa enemmän irti kuin esimerkiksi vaihdosta, koska vaihdossa opiskelija on enemmän passiivinen vastaanottaja tai osallistuja, joka menee valmiiksi luotuun yhteisöön ja ottaa vastaan sen, mitä saa. Vapaaehtoistyössä taas täytyy itse olla aktiivinen toimija ja luoda työnkuvansa itse. Vaikka vapaaehtoisella on ollut työpaikka valmiina, he ovat silti tehneet omien kiinnostuksen kohteidensa mukaisia projekteja työnkuvansa sisällä. Näillä projekteilla on ollut hyvin henkilökohtainen merkitys vapaaehtoiselle. Haastattelemamme vapaaehtoiset korostivat kansainvälisessä vapaaehtoistyössä omaa aktiivista toimijuuttaan.

“Ehkä erityisesti just siihen opiskelijavaihtoon liittyy tosi voimakkaasti sellanen tietynlainen passiivisuus just siinä just se mitä sä sanoit et vastaanottajan roolissa et siel voi vähän ihmetellä enemmän vielä siis vaan ihastella ja ihmetellä ja ottaa vastaan mitä tulee. Et erityisesti siit ne kyl tosiaan eroo.”

Koska vapaaehtoisena asuu paikallisyhteisössä, usein jopa perheessä tai työpaikan yhteydessä (esimerkiksi lastenkoti), on osapuolilla mahdollisuus tutustua toisiinsa varsin syvällisellä tasolla. Haastateltavat korostivat myös päässeensä paremmin paikalliseen arkeen kiinni, tapaamaan ihmisiä eri yhteiskuntaluokista ja ammattiryhmistä, nimenomaan sen takia, että olivat olleet ulkomailla vapaaehtoistyöohjelman kautta. Vaihdoissa he kertoivat tutustuneensa pääosin vain muihin vaihto-opiskelijoihin ja viettäneensä opiskelijaelämää, joka ei paljoa eronnut suomalaisesta opiskelijaelämästä. Suuri osa vaihto-opiskelijaksoista toteutetaan Erasmus-vaihtoina Euroopassa (Garam & Korkala 2015, 18), ja suurin osa meidänkin haastatelluista oli ollut vaihdossa nimenomaan Euroopassa.

Osa haastatelluista kertoi lähtemisen motiiviksi sen, että he halusivat nähdä kehitysmään, jotta voivat laajentaa omaa ymmärrystään ja näkemystään. Heillä oli tietoinen pyrkimys viedä itsensä oman mukavuusalueen ulkopuolelle ja altistaa itsensä olemaan tekemisissä muidenkin kuin hyväosaisten kanssa. Vaihdoissa ollaan lähinnä vertaisten, samanlaisia mahdollisuuksia omaavien ihmisten kanssa, mutta vapaaehtoistyöohjelman aikana pääsee työn puolesta tutustumaan laajempaan joukkoon ihmisiä.

Kun haastateltavamme vertasivat vapaaehtoistyökokemustaan työskentelyyn ulkomailla, he toivat esiin, kuinka vapaaehtoistyö on joustavampaa kuin palkkatyö. Vapaaehtoiset pääsivät itse vaikuttamaan työnsä sisältöön omien vahvuksiensa ja kiinnostuksen kohteidensa kautta. Vastaanottava järjestö oli aluksi katsonut, mitä vapaaehtoinen osaa ja vasta sitten yhdessä oli määritelty työtehtävät. Haastateltavien mukaan vapaaehtoistoihin lähdetään myös avoimempina: asenteella, että ”tässä minä nyt olen, mitä voin tehdä”. Koska vapaaehtoista ei ole palkattu tiettyyn tarkkaan toimenkuvaan, hänellä on enemmän vapautta keksiä uusia ideoita ja toteuttaa niitä. Valmiiksi määritellyn työtehtävän ja tulospaineiden puuttuminen antaa mahdollisuuden vapaaehtoisin innovatiivisuuden ja rohkeuden kasvulle, jolloin voi syntyä uusia ja toimivia käytänteitä.

5.2.1 Kansainvälinen vapaaehtoinen on globaalikasvattaja

“Mul oli kans vähän sama, et niinku globaalikasvattajan rooli, että jotenki oli sen minkä ite koki tärkeimmäks...”

Aineiston pohjalta löysimme teeman globaalikasvattajana toimiminen. Tämän näemme erityisarvona erityisesti paikallisyhteisölle. Paikallisilla ei välttämättä koskaan ole mahdollisuutta itse matkustaa. Vapaaehtoisten asuessa ja työskennellessä paikallisessa yhteisössä vapaaehtoiset ja sitä kautta heidän kulttuurinsa tulivat paikallisille tutuiksi. Näin paikallisten maailmankatsomus avartui.

Haastattelusta nousi esiin myös se, että vapaaehtoiset olivat korjanneet virheellisiä tietoja tai käsityksiä länsimaista. Haastateltavat kertoivat, kuinka he tunsivat velvollisuudekseen saada paikalliset kyseenalaistamaan myytti valkoisen ihmisen kaikkivoipaisuudesta. He halusivat osoittaa länsimaalaistenkin olevan aivan tavallisia ihmisiä jotka eivät osaa kaikkea. Työskennellessään nuorten kanssa vapaaehtoiset huomasivat, että nuoret suhtautuivat todella kunnioittavasti länsimaalaisiin. He tekivät virheitä jopa tahallaan osoittaakseen oman epätäydellisyytensä. Silloin nuoret alkoivat suhtautua heihin tavallisina ihmisinä, eikä ylempiarvoisina. Vapaaehtoisilla oli kontakti vain näihin tiettyihin nuoriin, mutta he toivovat että nuorten kautta ajatus ihmisten tasa-arvoisuudesta leviäisi myös muille nuorille. Aineistostamme voidaan päätellä, että vapaaehtoisten läsnäolo ja heidän kanssa käydyt keskustelut ovat voineet saada paikalliset ymmärtämään oman potentiaalinsa.

“...mun tota noin niin hyvä ystävä sanoi, että onpas se kiva, et on ollu kiva tutustuu tota noin niin sinuun, että kun oot ensimmäinen valkoinen ihminen, jonka tunnen, että teki teette virheitä, te ette osaa kaikkee.”

Vapaaehtoiset kertoivat haastattelussa, kuinka he olivat omalla esimerkillään yrittäneet näyttää, että he eivät tee eroa ihmisten välille. He olivat käyneet aiheesta keskusteluja paikallisten kanssa. On vaikea sanoa, oliko keskusteluilla mitään syvempää vaikutusta, mutta ainakin paikallisyhteisössä on voinut nousta uusia ajatuksia. Vapaaehtoiset puhuivat myös siitä, kuinka he toivovat, että joku heidän kohtaamansa ihminen olisi saanut kokemuksen siitä, että on voinut kohdata ihmisen ihmisenä, tasa-arvoisena. Ja, että paikallinen olisi edes hetkeksi pystynyt unohtamaan ihmisten väliset erot ja erottelun.

Globaalikasvattajana toimiminen ei tarvitse isoja tekoja, vaan se voi lähteä pienistä sanoista ja teoista. Vapaaehtoiset nostivat haastattelussa esiin sen, kuinka arkiset keskustelut paikallisten kanssa tai vapaaehtoistyöpaikoilla saattoivat olla niitä kaikkein merkityksellisimpiä.

“...luotan siihen, että ehkä se on se niinku joku keskustelu, jonka sä oot käynyt jonkun tietyn lapsen kanssa, et se tajuaa, että maailmassa on jotain asioita, joita hän ei oo vaikka aiemmin tullu pohtineeks tai että hän näkee, että mä oon yhtä tyhmä tai fiksu tai ihan samanlainen ihminen...”

Kansainvälinen vapaaehtoinen on siis toiminut osaksi tiedostamattaankin globalikasvattajana paikallisyhteisössä. Tämä on sitä erityisarvoa, jota KaVa-verkoston vapaaehtoistyöohjelmilla tutkimuksemme mukaan on. Erityisarvoa ei saanut vain paikallisyhteisö vaan myös vapaaehtoinen itse. Roolissaan globaalikasvattajana vapaaehtoinen sai kokemuksen siitä, että on voinut vaikuttaa myönteisesti ihmisten asenteisiin.

5.2.2 Kansainvälinen vapaaehtoinen hakee merkityksellisyyttä

Alkuun selvennämme hieman sanojen *merkitys* (meaning) ja *merkityksellisyys* (meaningfulness) eroja. Merkitys ja merkityksellisyys eivät ole toistensa synonyymejä, vaikka niitä usein sellaisina käytetäänkin. Työn kontekstissa merkitys on sitä, miksi työntekijä tekee työtään: esimerkiksi elättääkseen perheensä tai toteuttaakseen itsensä. Työn merkityksellisyys taas viittaa siihen, kuinka tärkeäksi työ koetaan itselle tai muille. (Karhu 2012, 16.)

Haastateltavamme odottivat ja halusivat ulkomailla tehdyn vapaaehtoistyön olevan merkityksellistä. Osa haastateltavistamme toi esille, että projekti, jossa he olivat työskennelleet, ei ollut kovin onnistunut. Tällöin heillä oli turhautumisen kokemuksia ja heillä oli vaikeuksia perustella itselleen, mitä he saivat irti vapaaehtoistyökokemuksesta. Projektin onnistuminen oli hyvin isossa osassa kokemusta, yhden haastateltavan mukaan hän ehkä jopa liikaa sitoi hanketta omaan kokemukseensa. Vapaaehtoinen hakee nimenomaan työstä merkitystä, palkkiota ja onnistumisia rahapalkan puuttuessa.

“...ku itse halus mennä silloin alun perin tekemään jotain merkityksellistä. Ja sitten ku sitä huomaa, että mikähän merkitys tälläkin on tällä jutulla... En tiedä

tunnistatteko näitä tuntemuksia, mut et sit tavallaan kääntää se myös niin päin, että tää voi olla, että tää on mulle merkityksellinen, minä opin tästä ja minä saan tästä jotain ja sitten ehkä se heijastuu johonkin tulevaisuudessa...”

Osa haastateltavista kertoi, että heidän tekemänsä vapaaehtoistyö ei aina ollut tunnut kovin tärkeältä. Se voi silti olla tärkeää esimerkiksi paikallisille ihmisille tai työyhteisölle. Vaikka vapaaehtoinen ei saisi vapaaehtoistyöstä merkityksellisyyttä, vapaaehtoistyökokemus voi silti olla merkityksellinen, koska merkityksellisyyden kokemuksia saadaan muustakin kuin työstä, esimerkiksi vapaa-ajasta tai omasta kasvusta. Yksi haastateltavista kertoi jopa hakeneensa merkityksellisyyden kokemuksen hankkeen epäonnistumisesta – nyt hän ainakin tietää, minkälaisia sudenkuoppia varoa, jos tulevaisuudessa päätyy töihin hankehallinnon pariin. Haastateltavat myös pohtivat, oliko heidän tekemällään työllään merkitystä muille, ja saivatko he itse siitä paljon enemmän kuin paikallinen yhteisö.

Vapaaehtoisilla on yleensä sekä altruistisia että individualistisia motiiveja tehdä vapaaehtoistöitä (Lager ym. 2009, 10). Haastattelemamme vapaaehtoisten vastauksista tämä motiivien kaksinaisuus käy hyvin ilmi. Toisaalta heillä on ollut maailmanparannustoiveita mutta toisaalta myös tietoista halua päästä oppimaan työelämätaitoja vapaaehtoistyöohjelman aikana. Vapaaehtoistöihin lähtevien motiivit ovat altruistisempia kuin niiden, jotka lähtevät muille kansainvälisille jaksoille. Aineiston mukaan se, että ei tee töitä pelkästään itseään varten, tekee kokemuksesta syvemmän. Vapaaehtoistyöohjelmaan osallistuminen on kokemuksena kokonaisvaltainen ja jopa elämää muuttava.

“Mä luulen että se ainakin mun mielestä syy siihen että se kokemus vapaaehtoisena on syvempi on se että kun sä et tee töitä sä et tee sitä niin kun sillai suoranaisesti pelkästään itsees varten. Totta kai monet motivaattoreista on niinku että minä haluan tätä ja tätä oppia ja kokea tätä ja tätä. Mutta se että mä en tee niinku rahaa vasten - - Sitä on paljon niinku enemmän mukana siinä työssä.”

KaVa-verkoston on hyvä tiedostaa, että vapaaehtoiset hakevat voimakkaasti merkityksellisyyttä vapaaehtoistyökokemuksestaan ja tukea vapaaehtoisia siinä varsinkin silloin, jos he eivät koe tekemäänsä työtään merkitykselliseksi. Kun vapaaehtoistyö on omista arvoista ja motivaatiosta lähtöisin ja se koetaan merkityksellisenä, vapaaehtoiset ovat sitoutuneita ja vapaaehtoistyön tekeminen on palkitsevaa.

5.3 Muut nousseet teemat: aktiivinen kansalaisuus ja lähtö- ja paluukoulutusten merkitys

Aineistosta nousi esille kiinnostavia huomioita, jotka eivät suoranaisesti liity tutkimuskysymykseemme. Halusimme nostaa tässä työssä vielä yhden kiinnostavan aineistosta nousseen teeman. Emme halunneet jättää sitä tutkimuksemme ulkopuolelle. Uskomme, että sillä on arvoa tilaajallemme, joten tuomme sen tässä alaluvussa esille.

“Mä oon ainakin, niinku siis se mulle jäi tällanen vapaaehtoistyön kipinä sitten sieltä niinku ulkomailta...”

Aineistosta nousi esille aktiivisen kansalaisuuden teema. Vapaaehtoistyöohjelmaan osallistumisesta on usein jäänyt vapaaehtoisille auttamisen halu. KaVa-verkoston jäsenet tarjoavat toimintamahdollisuuksia jakson jälkeen sekä aktivoivat vapaaehtoisiaan globaalikasvatustoimintaan (esimerkiksi kouluvierailut) Suomessa. Haastattelusta kävi ilmi, että vapaaehtoiset oppivat vapaaehtoistyökokemuksensa aikana vapaaehtoistyön tekemiseen ja halusivat jatkaa sen tekemistä Suomessakin. Vapaaehtoistyöohjelman aikana kansalaisvaikuttamisen arvo myös nousi heidän silmissä, ja heille selveni, miten ja miksi olla aktiivinen kansalainen. Maailmalta Suomeen palasi aktiivisia kansalaisia, jotka olivat valmiita käyttämään aikaansa yhteiseen hyvään.

KaVa-verkoston jäsenten vapaaehtoistyöohjelmiin kuuluu lähtö- ja paluukoulutus. Haastattelemamme vapaaehtoiset eivät tuoneet valmennuksia esille. Valmennus ja sen tärkeys kuitenkin nousivat erityisarvoina esiin meidän ja tilaajan yhteisessä kokouksessa. Muissa kansainvälisissä kokemuksissa prosessia ei tueta niin laajasti kuin KaVa-verkoston jäsenien ohjelmissa. Ilman KaVa-verkoston tarjoamaa mahdollisuutta reflektoida vapaaehtoistyökokemusta kokemuksista oppiminen olisi jäänyt puolitiehen. Valmennuksessa käydään läpi esimerkiksi uuteen kulttuuriin sopeutumista, vapaaehtoisen roolia ja turvallisuutta. Valmennuksessa pohditaan myös tarkasti lähtijän motiiveja ja tavoitteita vapaaehtoistöihin ulkomaille. Jakson aikana tarjotaan tukea niin kohdemaassa kuin Suomestakin käsin. Myös kotiinpaluuta tuetaan, mikä on hyvä asia, koska vapaaehtoiset kertoivat kotiinlähtemisen olleen kivuliasta. Vapaaehtoistyöohjelman aikana solmitut ystävyys-suhteet ja uuden kodin taakse jättä-

minen kohdemaassa tekivät paluun takaisin Suomeen vaikeaksi. Paluuprosessin tukeminen on varmasti tarpeellista ja se puuttuu muista kansainvälisistä kokemuksista.

6 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI

Päätimme tehdä opinnäytetyön parityönä. Koska opiskelemme yhteisöpedagogeiksi, olemme opinnoissamme tottuneet tekemään paljon ryhmä- ja paritöitä. Mielestämme oli oikea päätös tehdä opinnäytetyö yhdessä. Uskomme, että opinnäytetyöstä tuli syvällisempi ja monipuolisempi, koska meitä oli kaksi tekijää. Yhteistyömme sujui hyvin koko prosessin ajan ja saimme kokemusta tiiviistä parityöskentelystä.

Olimme tyytyväisiä valitsemiimme käytettäviin menetelmiin. Suurin osa opinnäytetyössämme käyttämästämme aineistosta on peräisin ryhmähaastattelusta. Mietimme, oliko työpajojen järjestäminen ollut siis oikea ratkaisu. Työpajan materiaaleista oli kuitenkin apua produktin tekemisessä, joten mielestämme oli hyvä että käytimme useita aineistonkeruumenetelmiä. Työpajoista saimme materiaalin lisäksi hyvää harjoitusta työpajojen suunnittelusta ja fasilitoimisesta.

Olimme suunnitelleet haastattelurungon hyvin ja se oli mielestämme kattava. Saimme paljon aineistoa, joten sieltä olisi voinut tutkia monia asioita ja välillä meillä oli hankaluuksia nähdä, mitkä aiheet olivat olennaisia tutkimuksemme kannalta. Paljon aineistosta nousseita mielenkiintoisia aiheita piti jättää työn ulkopuolelle. Aiheemme tarkentuessa matkan varrella huomasimme analysoivamme vain haastattelurungon kahden viimeisen teeman tuottamaa materiaalia. Nämä teemat olivat ”vapaaehtoistyökokemuksen jälkeen (työelämä)” ja ”vapaaehtoistyökokemuksen vertailu muihin kansainvälisiin kokemuksiin (erityisarvo)”. Jälkikäteen mietimme oliko kahden ensimmäisen teeman (”ennen vapaaehtoistyökokemusta (motiivit)” sekä ”vapaaehtoistyökokemuksen aikana (kokemukset)”) käsittelemät aiheet olennaisia tutkimuksemme kannalta. Tulimme kuitenkin siihen tulokseen, että teemat olivat hyödyllisiä, koska ne pohjustivat tutkimushenkilöiden tarinoita, jolloin ymmärsimme syvemmin heidän vapaaehtoistyökokemuksiaan.

Sisällönanalyysin vaiheessa huomasimme, ettemme voi nostaa esiin kaikkia aineistosta löytämiämme teemoja. Olimme ajatelleet nostaa neljä teemaa opinnäytetyön pääteemoiksi, mutta KaVa-verkoston kanssa käydyn keskustelun jälkeen teemat osin yhdistyivät ja tiivistyivät kahdeksi pääteemaksi. Tämä tiivistyminen auttoi meitä jäsentämään opinnäytetyötä. Mielestämme nostamamme teemat olivat juuri niitä, joista tilaaja oli toivonut saavansa materiaalia. Löysimme niistä mielenkiintoisia ja uusia näkökulmia tutkimaamme aiheeseen.

6.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Validiteetin käsitteellä tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa tutkittiin sitä, mitä luvattiinkin tutkia. Reliabiliteetin käsite taas tarkoittaa sitä, että tutkimustulokset voivat olla toistettavissa. (Tuomi ym. 2009, 136.) Meidän opinnäytetyössämme luotettavuutta ja läpinäkyvyyttä lisää se, että olemme suunnitelleet ja raportoineet yksityiskohtaisesti työn eri vaiheista. Liitteiksi olemme laittaneet yhteydenottokirjeen, työpajapäivän rungon, haastattelurungon ja kuvan 8x8 menetelmän tuottamasta aineistosta.

Hirsjärvi ja Hurme ohjeistavat kirjassaan (2009, 105) ottamaan huomioon, että kauan aikaa sitten tapahtuneita asioita kysyttäessä on hyvä muistaa, että tarkasti vastaaminen on vaikeaa. Haastattelemamme vapaaehtoiset olivat osallistuneet vapaaehtoistyöohjelmaan jo kolmesta kuuteen vuotta sitten. Muutamassa kohdassa haastattelua he valittelivatkin muistamisen vaikeutta. Joskus heidän oli myös vaikea muistaa, oliko joku asia opittu vapaaehtoistyöohjelman aikana, ennen sitä tai sen jälkeen. Nämä koskivat joitakin opittuja työelämätaitoja tai esimerkiksi motiiveja osallistua vapaaehtoistyöohjelmaan.

Tutkimushenkilöt jäävät opinnäytetyössämme anonyymeiksi. Kunnioitamme heidän yksityisyyttään ja tutkimuksestamme heitä ei voi tunnistaa. Tutkimuksessamme ei ollut tärkeää keksiä henkilöille peitenimiä koska emme analysoineet henkilöitä yksilötasolla vaan tarkastelimme heitä yhtenä ryhmänä. Aineistossa nimet ovat kuitenkin löydettävissä. Pidimme tutkimushenkilöiden oikeat nimet mukana litteroidussa aineistossa koko prosessimme ajan. Jälkikäteen luimme, että hyvän tutkimuskäytännön mukaan henkilönimet olisi pitänyt muuttaa jo litterointivaiheessa aineistoon (Kuula 2011, 215). Mielestämme tämä ei kuitenkaan vaikuta tutkimuksemme eettisyyteen

kovin paljon, koska nimet olivat koko ajan vain meidän kahden tekijän tietoisuudessa, eivätkä ne päätyneet lopulliseen julkaistavaan opinnäytetyöhön.

Tutkimuksemme materiaaliin ja siihen, millaisia näkökulmia sieltä nousi, saattoi vaikuttaa se, että kaikki haastateltavamme olivat olleet samankaltaisissa vapaaehtois- töissä esimerkiksi ihmisoikeuskysymysten, lasten tai nuorten parissa. Lisäksi he oli- vat kaikki naisia, suurin piirtein samanikäisiä ja kaikilla oli kansainvälistä kokemusta jo ennakkoon. Voidaan siis pohtia, olisiko vastauksista noussut samankaltaisia tee- moja vaikka vapaaehtoisten taustat olisivat olleet keskenään erilaisempia.

Jos olisimme hakeneet tietoa muilla menetelmillä, esimerkiksi kyselylomakkeella tai käyttäneet esimerkiksi erityisarvon kohdalla jotain toista käsitettä, tulokset olisivat voineet olla erilaisia. Meillä molemmilla oli kokemusta vaihto-opiskelusta ja/tai pitkä- aikaisesta vapaaehtoistyöstä ulkomailla, joten aihepiiri oli meille henkilökohtainen. Voidaan pohtia, vaikuttiko omat kokemuksemme asetettuihin tutkimuskysymyksiin tai tutkimukseen kokonaisuudessaan jollain tavalla. Koska tutkijoiden taustat vaikuttavat tutkimuksen tekoon, jonkun toisen tehdessä sama tutkimus tulokset olisivat saatta- neet olla erilaisia.

Opinnäytetyön tekeminen parityönä syvensi työtämme. Keskustelujemme ansiosta löysimme uusia näkökulmia ja sitä kautta pääsimme syvemmälle aiheeseen. Us- komme, että parityöskentelymme lisää työn luotettavuutta, koska työ ei nojaa vain yhden, vaan kahden ihmisen yhteiseen työpanokseen.

7 POHDINTA

Opinnäytetyössämme tutkimme mitä erityisarvoa KaVa-verkoston vapaaehtoistyöhö- jelmilla on vapaaehtoisen ammatilliselle kasvulle sekä verrattuna muihin kansainväli- siin kokemuksiin.

Sana erityisarvo ei ole tieteellisesti neutraali, koska se sisältää jo itsessään ennako- käsityksen siitä, että jotain erityistä arvoa olisi. Sana esiintyi tilaajan ensimmäisestä

yhteydenotosta lähtien ja se jäi käyttämäämme termistöön. Tilaaja oli ilmeisen luottavainen, että kansainvälisestä kokemuksesta jotain erityisarvoa löytyy. Aloimme vasta työn loppupuolella miettiä sanan sopivuutta tutkimukseen. Neutraalimpi sana olisi voinut olla esimerkiksi merkityksellisyys. Mietimme myös arvo-sanana käyttöä, mutta mielestämme se ei kuitenkaan kuvannut aivan sitä mitä tarkoitimme. Mielestämme erityisarvo sanana kuvaa hyvin kansainvälisen vapaaehtoistyön erityisyyttä, jota esimerkiksi pelkkä sana *arvo* ei kuvaa.

On ylipäätään hankalaa tunnistaa, mistä osaaminen on peräisin. Haastattelemamme vapaaehtoiset toivat esille, että joku uusi ajatus on voinut lähteä vapaaehtoistöistä ja sittemmin syventyä Suomen työelämässä. Tai ehkä joku asia, jonka he luulivat oppineensa vapaaehtoistyöohjelman aikana, olikin opittu jo aikaisemmin Suomessa. Oma oppimista on vaikea tunnistaa, koska se on osin tiedostamatonta. Tutkimustamme luettaessa on hyvä pohtia kriittisesti, oliko tutkimushenkilöiden ammatillinen kasvu kertynyt siis vain vapaaehtoistyöohjelmaan osallistumalla.

Mielestämme emme voi väittää, että tutkimustuloksemme olisivat sovellettavissa vain KaVa-verkoston jäsenien toimintaan. Suurella todennäköisyydellä muita kansainvälistä vapaaehtoistyötä organisoivia aatteellisia järjestöjä, kuten Suomen Lähetysseuraa tai Opettajat ilman rajoja -verkostoa, tutkittaessa vastaukset olisivat samansuuntaisia.

7.1 Johtopäätökset

Sitran trendilista (Hartikainen 2014) esittää yhden tulkinnan globaalien muutosilmiöiden suunnista eli megatrendeistä. Näistä megatrendeistä kaksi linkittyy työhömmen: taidot haastavat tiedot ja vakaa työ murenee. Vakaan työn murenemisen trendin mukaan työltä etsitään tulevaisuudessa merkityksellisyyttä ja sen rooli ihmisen elämässä pienenee. Aineistomme pohjalta kävi ilmi, että haastateltavamme oppivat pois työkeskeisyydestä ja eivät enää määrittele omaa arvoaan vain työn kautta. Kun haastateltavamme puhuivat vapaaehtoistöistään, he korostivat hakevansa siltä merkityksellisyyttä. Vaikka vapaaehtoistyön ja palkkatyön suoraan vertaaminen ei ole kannattavaa, niin ainakin osin löydöksemme on samansuuntaisia Sitran ennustusten kanssa.

Taidot haastavat tiedot megatrendin mukaan työelämässä tulee korostumaan innostuminen, kokeilunhalu ja yritteliäisyys (Hartikainen 2014, 11). Tutkimuksemme mukaan vapaaehtoiset oppivat improvisoimaan ja käyttämään luovuutta työtilanteissa vapaaehtoistyökokemuksensa aikana. He myös oppivat, että aina ei tarvitse osata valmiiksi töissä tarvittavia tietoja, vaan jo pelkällä kokeilunhalulla ja yritteliäisyydellä pääsee pitkälle.

Työssä-oppiminen -kirjassa (2005, 67) Pohjonen on kirjoittanut siitä, kuinka asiantuntijat ovat arvioineet, mitä avaintaitoja vuonna 2017 tarvitaan työelämässä. Työmme tulosten kannalta Pohjosen kirjassa mainittuja olennaisia työelämässä tarvittavia avaintaitoja olivat muutoksensietokyky, erilaisuudensietokyky sekä globaalivastuu ja tulevaisuusajattelu. Tutkimuksemme mukaan vapaaehtoistyökokemuksen aikana vapaaehtoiset ovat oppineet sietämään muutoksia ja erilaisuutta paremmin. He olivat oppineet ymmärtämään laajoja kokonaisuuksia ja nähneet miten globaalissa maailmassa asiat ovat kytköksissä toisiinsa. Sitä kautta he olivat oppineet ymmärtämään tekojensa vaikutuksen globaalilla tasolla. Tutkimuksemme mukaan vapaaehtoiset ovat saaneet vapaaehtoistyökokemukseltaan niitä työelämässä tarvittavia taitoja, joita Pohjonen toi kirjassaan esille.

Etvo on tehnyt työllistymisselvityksen (Harjunpää, 2012) Etvon vaikutuksista vapaaehtoisten työllistymiselle ja heidän Etvo-aikana oppimiensa asioiden hyödyntämisestä työelämässä. Omassa tutkimuksessamme saimme samansuuntaisia tuloksia kuin aiemmassa selvityksessä. Tutkimuksessamme esille tulleet opitut käytännön työelämätaidot olivat lähes yksi yhteen samoja kuin Etvon selvityksessä (esimerkiksi kieli-taito, kyky toimia kansainvälisessä työympäristössä, esiintymiskyky, projektinhallintakokemus, raportointitaidot ja kontaktien ja verkostojen luominen) (Harjunpää 2012, 12-13). Tulosten ollessa samankaltaisia molemmissa tutkimuksissa voimme väittää, että näitä työelämätaitoja todella opitaan vapaaehtoistyöohjelmien aikana.

Etvon selvityksen tuloksien mukaan ei voida sanoa, että Etvo-aika olisi lisännyt vapaaehtoishjelman vapaaehtoisten osallistumista kansalaisjärjestötoimintaan Suomessa. Yksi meidän löydöksistämme kuitenkin oli, että vapaaehtoisista kasvoi aktiivisia kansalaisia vapaaehtoistyöohjelmien aikana, ja he halusivat jatkaa vapaaehtoistöiden tekemistä Suomeen palattuaankin. Voidaan kuitenkin pohtia, kuinka luotettava

löydös tämä on. Kuten Etvon tutkimuksessakin tuotiin esille, kansainvälisiin vapaaehtoistyöohjelmiin osallistuvat ovat yleensä jo valmiiksi kiinnostuneita järjestötoiminnasta (Harjunpää 2012, 15). Me emme tutkimuksessamme selvittäneet, olivatko tutkivushenkilömme olleet aktiivisia kansalaisjärjestötoimijoita jo ennen osallistumista vapaaehtoistyöohjelmiin.

7.2 Yhteenveto

Tutkimuksemme mukaan KaVa-verkoston vapaaehtoistyöohjelmilla on erityisarvoa vapaaehtoisten ammatilliselle kasvulle. Vapaaehtoiset olivat oppineet paljon erilaisia työelämätaitoja. He olivat yllättyneet, kuinka paljon olivat vapaaehtoistyöohjelman aikana oppineet. Vapaaehtoiset olivat oppineet stressiä sietäviksi ongelmaratkaisukeskeisiksi työntekijöiksi. He olivat oppineet toimimaan tulkkeina suomalaisen ja paikallisen kulttuurin välillä. Heidän kansainvälisestä kokemuksestaan on myös ollut hyötyä monikulttuuristuvassa Suomessa. Vapaaehtoistyökokemuksen myötä he myös ymmärtävät paremmin globaalia maailmaa ja laajoja kokonaisuuksia.

Tutkiessamme KaVa-verkoston vapaaehtoistyöohjelmien erityisarvoa verrattuna muuhun kansainväliseen kokemukseen löysimme kiinnostavia näkökulmia. Muun muassa globaalikasvatuksellista aspektia pidämme erityisen kiinnostavana löydöksenä. KaVa-verkoston vapaaehtoistyöohjelmien erityisarvo ei kohdistu vain niille osallistuville vapaaehtoisille vaan myös laajemmalti paikallisyhteisöön. Verrattuna vaihto-opiskelijaan vapaaehtoinen on aktiivinen toimija. Vapaaehtoisena pääsee myös paremmin kiinni paikallisyhteisöön ja sen elämään. Vapaaehtoistyökokemuksen erityisarvoa on myös vapaaehtoistyön joustavuus verrattuna palkkatyöhön.

Tutkimuksemme mukaan vapaaehtoistyökokemukselta odotetaan ja halutaan merkityksellisyyttä. Motiivit lähtemiselle eivät ole vain individualistisia vaan myös altruistisia. Se, että ei tee töitä pelkästään itseään varten, tekee vapaaehtoistyökokemuksesta syvemmän. Vapaaehtoistyökokemus on kokemuksena kokonaisvaltainen ja jopa elämää muuttava.

Käydessämme läpi opinnäytetyömme aineistoa, huomasimme, että emme mitenkään pysty käsittelemään kaikkea kiinnostavaa, mitä aineistosta nousee yhden opinnäyte-

työn sisällä. Valitsimme aineistosta työhömmen ne teemat, jotka olivat sopivimpia työmme aiheen kannalta. Seuraavaksi listaamme tutkimuksemme pohjalta heränneitä jatkotutkimusaiheita.

Tutkimuksemme mukaan vapaaehtoistyökokemuksen jälkeen vapaaehtoiset aktivoituivat vapaaehtoistyön tekemiseen myös Suomessa. Yksi jatkotutkimusaihe voisi olla, löysivätkö vapaaehtoiset tahon, jossa tehdä vapaaehtoistöitä Suomessa paluunsa jälkeen. Jos löysivät, millaisissa järjestöissä he toimivat ja jos eivät löytäneet, millaisissa järjestöissä olisivat halunneet toimia.

Tutkimuksestamme kävi ilmi, että vapaaehtoisohjelman aikana vapaaehtoiset olivat oppineet rennompaa, ei niin työkeskeistä elämänasennetta. Mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe voisi siis olla, miten vapaaehtoistyökokemus voi vähentää perfektionismia ja lisätä rohkeutta epäonnistua, ja auttaako se vapaaehtoisia rennomman ja onnellisemman elämänasenteen saavuttamisessa.

Tutkimukseemme osallistuneet olivat kaikki naisia, joten kiinnostava jatkotutkimusaihe voisi olla, miksi kansainväliseen vapaaehtoistyöhön lähtevät ovat suurimmaksi osaksi naisia. Minkä takia miehet eivät lähde tekemään vapaaehtoistöitä pitkäkestoisiin vapaaehtoistyöohjelmiin? Onko tämä enemmän ammattiala- vai sukupuolikysymys? Eikö miesvaltaisille aloille sopivia vapaaehtoistyömahdollisuuksia ole tarjolla? Näihin kysymyksiin vastauksen löytäminen auttaisi uusien vapaaehtoisten löytämistä suuresti.

Työssämme emme verranneet kansainvälistä vapaaehtoistyötä työharjoitteluun ulkomailla. Olisi mielenkiintoista tutkia, kuinka samankaltaisia ulkomailla suoritettu työharjoittelu ja kansainvälinen vapaaehtoistyö on ammatillisen kasvun näkökulmasta ja mitä eroja niiden välillä on.

Myös sitä voisi tutkia, miten laadukas lähtövalmennus ja paluuprosessin tukeminen voi auttaa vapaaehtoisia tunnistamaan omaa oppimistaan ja kokemuksensa merkityksellisyyttä.

Opinnäytetyömme päätavoitetta, kansainvälisen vapaaehtoistyön arvostuksen noususta työelämässä, on hankalaa vielä tässä vaiheessa arvioida. On myös mahdotonta todentaa, onko opinnäytetyöstämme ja tekemästämme produktista apua vapaaehtoisille siinä, kuinka tuoda oma ammatillinen kasvu esiin työnhaussa ennen kuin tekemämme produkti otetaan käyttöön. Olemme kuitenkin luottavaisia, että työstämme on apua sekä tuleville vapaaehtoisille että tilaajallemme.

KaVa-verkosto on määritellyt laatukriteeristössään yhteisiksi tavoitteiksi kulttuurienvälisen oppimisen, globaalin vastuun ja aktiivisen kansalaisuuden vahvistamisen sekä vapaaehtoistoiminnan merkityksellisyyden ja tunnettuuden edistämisen (Katso laatukriteerit esimerkiksi: <http://www.kvtfinland.org/laatukriteerit/>). Meidän tutkimuksemme valossa näyttää siltä, että KaVa-verkosto saavuttaa toiminnallaan tavoiteensa. Opinnäytetyömme on yksi niistä keinoista, joilla KaVa-verkosto tälläkin hetkellä edistää vapaaehtoistoiminnan merkityksellisyyttä ja tunnettuutta.

Työn tilaaja, KaVa-verkosto, sai opinnäytetyöstämme sekä produktistamme uutta materiaalia, jolla perustella kansainvälisen vapaaehtoistyön merkitystä ja tärkeyttä. Vapaaehtoiset saavat apua siihen, kuinka reflektoida omaa kokemustaan ja tuoda osaamisensa paremmin esiin työnhaussa. Toivottavasti kansainvälisen kokemuksen arvostus nousisi laajemminkin ajan kanssa, kun vapaaehtoiset osaavat tuoda sitä itsekin paremmin esille, ja KaVa-verkosto tuo opinnäytetyömme tuloksia esiin omassa tiedotuksessaan.

LÄHTEET

Painetut lähteet

Grönros, Eija-Riitta & Haapanen, Minna & Heinonen Tarja Riitta & Joki, Leena & Nuutinen, Liisa & Viikamaa-Viitala Marjatta 2006. Kielitoimiston sanakirja 1. osa A-K. Jyväskylä: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Karhu, Eveliina 2012. Merkityksellisen työn lähteillä: kolme tarinaa ekspatriaattien työstä Afrikassa. Pro Gradu -tutkielma. Aalto-yliopisto. Kauppakorkeakoulu.

Koponen, Juhani & Lanki, Jari & Kervinen, Anna 2007. Kehitysmaatutkimus: johdatus perusteisiin. Helsinki: Gaudeamus.

Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro Oy.

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro Oy.

Pohjonen, Petri 2005. Työssäoppiminen. Ammatillisen osaamisen perusta. Keuruu: PS-kustannus.

Ruohotie, Pekka 2005. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Helsinki: WSOY

Saarikoski, Laura 2015. Kulttuuritulkki kertoo yrityksille, miksi kainalokarvat ovat arka asia Ranskassa, mutta eivät Turkissa -artikkeli. Helsingin Sanomat 24.10.2015.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Yeung, Anne Birgitta 2002. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa - ihanteita ja todellisuutta? Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Hakapaino.

Digitaaliset lähteet

Garam, Irma & Korkala, Siru 2015. CIMOn julkaisusarja. Faktaa 1A/2015: Koulussa, yliopistossa, ulkomailla. Tilastoja yleissivistävän, ammatillisen ja korkeakoulutuksen kansainvälisestä oppilas- ja opiskelijaliikkuvuudesta 2014.

http://www.cimo.fi/julkaisut/selvitykset/faktaa_1a_2015_koulussa_yliopistossa_ulkomailla_tilastoja. Viitattu 2.11.2015.

Harjunpää, Johanna 2012. Etelän vapaaehtoisohjelman vaikutukset vuosina 2006-2010 vapaaehtoisena olleiden työllistymiseen ja järjestötoimintaan. Kepa ry.

<http://www.etvo.fi/sites/www.etvo.fi/tiedostot/etelan-vapaaehtoisohjelman-vaikutukset-vuosina-2006-2010.pdf>. Viitattu 11.11.2015.

Hartikainen, Ernesto 2014. Sitran trendilista 2014-2015.

<http://www.slideshare.net/SitraFund/sitran-trendilista-20142015>. Viitattu 30.10.2015.

Karreinen, Lari 2013. Osallistavat menetelmät järjestö- ja aikuiskouluttajille. Suomen

luonnonsuojeluliitto. <http://www.slideshare.net/LariKarreinen/osallistavat-menetelmat-jarjesto-ja-aikuiskouluttajille>. Viitattu 16.11.2015.

Laatukriteerit kansainväliseen vapaaehtoistyöhön. KVT.

<http://www.kvtfinland.org/laatukriteerit/>. Viitattu 16.11.2015.

Lager, Laura & Laihiala Kaisa & Kontinen, Tiina 2009. Kepan raporttisarja. Vapaaehtoisuuden trendit kehitysjärjestöissä: kotimaisen toimintaympäristön analyysi 2009.

Helsinki: Miktor Oy. <http://www.kepa.fi/tiedostot/julkaisut/vapaaehtoisuuden-trendit.pdf>. Viitattu 30.10.2015.

Leppänen, Juha & Lähdemäki, Jenna & Mokka, Roope & Neuvonen, Alekski & Orjaniemi, Mari & Ritola, Maria 2013. Piilotettu osaaminen: emme tunnista nykyajan kansainvälisiä osaajia – mutta juuri heitä jokainen työnantaja tarvitsee muuttuvassa maailmassa. Demos Helsinki. <http://www.demoshelsinki.fi/julkaisut/piilotettu-osaaminen/>. Viitattu 30.10.2015.

Nikoskinen, Elina 2010. Humanistisesta ammattikorkeakoulusta työelämään: Yhteisöpedagogien (AMK) työelämään sijoittuminen, koulutuskokemukset ja jatko-opintosuunnitelmat. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

<https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/33442/978-952-456-102-0.pdf?sequence=1>. Viitattu 16.11.2015

Sankilampi, Laura (2015): Naisten osuus lähtevistä. Sähköpostiviesti tekijöille 10.11.2015

www.etvo.fi. Viitattu 21.10.2015.

www.nuorisovaihto.fi. Viitattu 21.10.2015.

www.kvtfinland.org. Viitattu 21.10.2015.

www.maailmanvaihto.fi. Viitattu 21.10.2015.

LIITE 1

Hei!

Opiskelemme yhteisöpedagogeiksi Humanistisessa ammattikorkeakoulussa (Humak) ja teemme opinnäytetyömme KaVa-verkostolle syksyn 2015 aikana. Tutkimme miil-laista erityisarvoa kansainvälisellä vapaaehtoistyöllä on muuhun ulkomaankokemukseen verrattuna. Osana opinnäytetyötä teemme verkkojulkaisun, johon kootaan työkaluja ja vinkkejä siitä, kuinka parhaiten tuoda kansainvälinen vapaaehtoistyökoke-mus esille työnhaussa.

Teemme tutkimuksemme KaVa-verkoston jäsenten (eli Allianssin nuorisovaihto, Ete-län vapaaehtoisohjelma Etvo, Kansainvälinen vapaaehtoistyö KVT ja Maailmanvaihto ry -ICYE Finland) kautta vapaaehtoisina olleista. Tutkimukseen toivomme osallistujik-si jokaisesta järjestöstä 3 vapaaehtoista (yhteensä 12), jotka ovat olleet vapaaehtoi-sina vuosina 2010-2012.

Opinnäytetyötä ja verkkojulkaisua varten haluaisimme tavata valitut vapaaehtoiset Helsingissä lauantaina 3.10.2015 klo 11.00-17.00 Kepan tiloissa osoitteessa Elimä-enkatu 25-27, 6.kerros. Tilaisuudessa keräämme tietoa ryhmähaastattelun ja osallis-tavien menetelmien avulla. Saatua tietoa käsitellään luottamuksellisesti, eikä tutki-musmateriaalista voida jäljittää tutkimukseen osallistujien henkilöllisyyttä.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää tutkimuksen missä vaiheessa tahansa. Kustannamme matkakulut ja tarjoamme lounaan.

Kiitos mielenkiinnostasi opinnäytetyötämme kohtaan.

Lisätietoja saa:

marjo.yli-koski@humak.edu

hilla.vuorinen@humak.edu

Yhteistyöterveisin,

Marjo Yli-Koski & Hilla Vuorinen

LIITE 2

Työpajapäivän runko 3.10

11:00-11:30 Aloitus (Marjo)

- Hillan ja Marjon esittely, opinnäytetyöstä, päivän kulku, käytännön asiat
- Tutustuminen (leikki -> kerro itsestäsi kolme asiaa, jotka alkavat etunimesi alkukirjaimella)
- Voi käydä vessassa, jos tarve

11:30-13:30 Ryhmähaastattelu (Marjo)

Aluksi: Testaa nauhuri, että kaikkien äänet kuuluu. Pyydä puhumaan selkeästi ja kovaa

- Ennen vapaaehtoisjaksoa (motiivit)
 - Taustatiedot (milloin, missä, minkä ikäisenä, työkokemus aikaisemmin)
 - Miksi lähdit pitkäkestoiselle vapaaehtoistyöjaksolle ulkomaille?
- Vapaaehtoisjakson aikana (kokemukset)
 - Minkälainen kokemus kehitysmaassa asuminen oli?
 - Mitä se merkitsi sinulle, että olit paikallisen yhteisön jäsen?
 - Vaikeuksia/onnistumisen kokemuksia vapaaehtoisjakson aikana?
- Vapaaehtoisjakson jälkeen (työelämä)
 - Miten kohdemaasi työelämä erosi suomalaisesta työelämästä?
 - Mitä työelämätaitoja opit vapaaehtoistyöpaikassasi?
 - Miten olet käyttänyt oppimiasi työelämätaitoja Suomessa?
 - Miten kokemus muutti sinua työntekijänä?
- Vapaaehtoisjakson vertailu muihin kansainvälisiin kokemuksiin (erityisarvo)
 - Onko joku teistä ollut vaihto-oppilaana, työharjoittelussa tai töissä ulkomaille? Jos on, niin millä tavalla vapaaehtoistyöjakso erosi näistä kokemuksista? (Missä maassa? Kumpi oli ensin?)

Lopuksi: Rentouttava aktiviteetti että haastattelun jännitys saadaan pois (2min)

13:30-14:30 Lounas (African Pots -ravintolassa)

14:30-15:30 Työpaja osa 1 (Hilla)

- Energizer että saadaan energiat kohdilleen lounaan jälkeen (5min)
- Mitä tietoja, taitoja ja asenteita kansainvälinen vapaaehtoistyökokemus opetti? Mitkä piirteet/ominaisuudet sinussa vahvistui (listataan ensiksi yksin (10min), sitten jutellaan parin kanssa, ehkä tulee vielä jotain mieleen (5min), kootaan yhdessä koneelle (Marjo keittää kahvit)
- Miten olette jo tuoneet kansainvälistä osaamista esille työnhaussa (cv, työhakemus, työhaastattelu) (n.10min) ->koetteko onko ollut hyötyä, miten reagoitu? (n.10min) (Marjo kirjaa ylös)
- >tauon jälkeen jatketaan ideointia aiheesta, voitte jo miettiä kahvilla alustavasti

15:30-15:45 Kahvitauko

15:45-16:45 Työpaja osa 2 (Hilla)

- Luovuusleikki esim. sana-assosiaatio jotta aivot aukeaa luovalle ideoinnille
- Innovoidaan uusia menetelmiä miten tuoda kansainvälinen kokemus näkyväksi työnhaussa (8x8-menetelmä) -jos jää jumiin, niin voi vaihtaa paperit ryhmien kesken

Lopetus 16:45-17:00 (Hilla)

- Loppu puheenvuoro/ kiitokset
- Lopetusaktiviteetti: mikä fiilis jäi päivästä/palautteen kerääminen

LIITE 3

Teemahaastattelurunko

<p>Teema 1 Ennen vapaaehtoistyökokemusta (motiivit)</p>	<p>-Taustatiedot (milloin, missä, minkä ikäisenä, työkokemus aikaisemmin) -Miksi lähdit pitkäkestoiselle vapaaehtoistyöjaksolle ulkomaille?</p>
<p>Teema 2 Vapaaehtoistyökokemuksen aikana (kokemukset)</p>	<p>-Minkälainen kokemus kehitysmaassa asuminen oli? -Mitä se merkitsi sinulle, että olit paikallisen yhteisön jäsen? -Vaikeuksia/onnistumisen kokemuksia vapaaehtoisjakson aikana?</p>
<p>Teema 3 Vapaaehtoistyökokemuksen jälkeen (työelämä)</p>	<p>-Miten kohdemaasi työelämä erosi suomalaisesta työelämästä? -Mitä työelämätaitoja opit vapaaehtoistyöpaikassasi? -Miten olet käyttänyt oppimiasi työelämätaitoja Suomessa? -Miten kokemus muutti sinua työntekijänä?</p>
<p>Teema 4 Vapaaehtoistyökokemuksen vertailu muihin kansainvälisiin kokemuksiin (erityisarvo)</p>	<p>-Onko joku teistä ollut vaihto-oppilaana, työharjoittelussa tai töissä ulkomilla? Jos on, niin millä tavalla vapaaehtoistyöjakso erosi näistä kokemuksista? (Missä maassa? Kumpi oli ensin?)</p>

LIITE 4

Yhteistyö / Satakunta	LAAJENTAMINEN	VASTA- VUOROUSUUS	LINKEDIN	AKTIVISUUS	VEEKASTOT (Kehittäminen, ajattelu)	METODIT	Työkalut	Luomassa- Tulokset
	VERKOISTOT	Ylläpito -hankinnat -pöytäkirjat	TWITTER	SOME	VASTA- VUOROUSUUS	SOME	CV	Suosittelut
	Työnhaku- kanava	Suosittelut	FACEBOOK -henkilökoht. tai työporissa	REHELLISYYS & KAVANAKSISUUS	TUENNA NOTIITTYJ POIS		BLOGI/ VIDEOT	KUVA
TIIMITYÖ	VIESTINTÄ, KOMMUNIKOINTI	Sosiaaliset Taidot	VERKOISTOT	LIITTEET- SOME	CV	AVOIMET TYÖHAKEMUKSET	OPPIMISKOKEMUS	Kehittämisen näyttely
LUOVUUS, IMPROVISOINTI	TAIDOT	METODIT	TAIDOT	MIEN TUJA KANSANMIELTÄISEN KOKEMUS KÄYTTÄEN TYÖHAKUJA	TYÖHAKEMUS/ MOTIVAATIOKIRJE		TYÖHAKEMUS/ MOTIVAATIOKIRJE	KOKO, TÄHÄN EI TUNNALLA
PROJEKTI- HANKETAIDOT	ASiantuntijaksi		PORTFOLIO	Suosittelut	HAASTATELO			
METODIT	SOME		AJOITUS	S-posti	PUHELU	HAASTATELOIN ESTÄ TUOMINEN	TÄITÖN YLLÄ- PITO JOKI	MITÄ OIKI P?
VIDEOT	PORTFOLIO	KUVAT	KAIKKI SUOITTELU HYVÄSTÄ	Suosittelut	Suosittelut- kirje	ASiantuntijaksi	HAASTATELO	(Tähtitöitä)
ARTIKKEELIT	RAPORTIT	TEKSTIT	EI TARVITSE OLLA ESIMIES (enemmän kollega, asia kay, hallitukseen joutuu)	ROHKEUS & KEHTÄMINEN	SOMEN KATTI		VARSINAINEN KEHTÄMINEN TYÖK. &	Kehittämisen näyttely